

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bakalářská práce

2015

Jan Doucha

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Jan Doucha

Postoj americké vlády k finanční krizi 2008

Bakalářská práce

Praha 2015

Autor práce: **Jan Doucha**

Vedoucí práce: **PhDr. et Mgr. Kryštof Kozák, Ph.D.**

Rok obhajoby: **2015**

Bibliografický záznam

DOUCHA, Jan. *Postoj americkej vlády k finančnej kríze 2008*. Praha, 2015. 49s. Bakalárska práca (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálnych vied, Institut mezinárodných študií. Vedoucí diplomové práce PhDr. et Mgr. Kryštof Kozák, Ph.D.

Abstrakt

Tato práce se zabývá reakcí vlády Spojených států amerických na finanční krizi z roku 2008. Cílem práce je potvrdit hypotézu: Americká politická reprezentace, která je bipolárně rozdělena, dokáže v případě ohrožení hlasovat nezaujatě a nestraničky.

Při hledání odpovědi jsem se zaměřil na dvě konkrétní opatření, a to zákony: „Emergency Economic Stabilization Act of 2008“ a „Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act“, které v souvislosti s finanční krizí Kongres projednával. Práce je zpracována jako komparativní analýza hlasování kongresmanů obou hlavních politických stran v kontextu vlivu zájmových skupin. V práci nalezneme samostatné části věnující se průběhu a výsledkům hlasování a následně jejich zhodnocení, testující hypotézu pomocí otázek: „Nakolik se hlasovalo stranicky?“ a „Jaký je vliv lobby na politický systém?“.

Provedenou analýzou jsem potvrdil hypotézu, že v případě krizových situací je americká politická reprezentace schopná hledat nadstraničné řešení. Rovněž jsem potvrdil, že vliv zájmových skupin je reálný, ačkoliv těžce vyjádřitelný.

Abstract

This paper deals with the reaction of the US Government to the financial crisis of 2008. The research intention is to confirm the hypothesis: American political representation, which is bipolarly divided, can vote impartially and non-partisan in case of a threat.

Research was focused on two specific measures: "Emergency Economic Stabilization Act of 2008" and "The Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act". These laws were discussed by the U. S. Congress as a reaction to the financial crisis. This paper is a comparative analysis of voting process of mentioned laws in context of the influence of interest groups. Text can offer section dedicated to the detailed results of voting process followed by section dedicated to its evaluation, where the hypothesis is tested by asking questions: "How partisan were the votes?" and "What is the influence of lobby on the political system?".

By performed analysis we have confirmed the hypothesis that in the case of crisis situations, the American political representation is able to seek non-party solutions. We also confirmed that the influence of interest groups is real, though difficult to measure.

Klíčová slova

Finanční krize 2008, Emergency Economic Stabilization Act of 2008, Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act, Vliv zájmových skupin na americký politický systém

Keywords

Financial crisis of 2008, Emergency Economic Stabilization Act of 2008, Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act, The influence of interest groups on the American political systém

Rozsah práce: 36 normostran, 64792 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 15. 5. 2015

Jan Doucha

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval PhDr. et Mgr. Kryštofu Kozákovi, Ph.D. za jeho vedení a podnětná doporučení. Rovněž bych rád vyjádřil vděčnost pedagogům Institutu mezinárodních studií, kteří byli po celou dobu mého studia velmi profesionální, aniž by ztratili lidské pochopení. Chtěl bych také poděkovat svým blízkým, bez jejichž podpory bych nemohl studiu věnovat potřebný čas a energii.

Institut mezinárodních studií
Projekt bakalářské práce

PROJEKT BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
Jméno: Jan Doucha
E-mail: doucha.jan@gmail.com
Semestr: ZS, 2014/2015
Akademický rok: 2014/2015
Název práce: Postoj americké vlády k finanční krizi 2008
Předpokládaný termín dokončení (semestr, školní rok): LS, 2015
Vedoucí bakalářského semináře: Doc. PhDr. Jiří Vykoukal, CSc.
Vedoucí práce (není povinné): PhDr. et Mgr. Kryštof Kozák, Ph.D.
Zdůvodnění výběru tématu práce (5 řádek): Americká finanční krize z roku 2008 bývá zpravidla hodnocena z ekonomického pohledu, ačkoliv události nabízejí i zajímavý vnitropolitický rozměr. Opatření, které v souvislosti s krizí přijaly administrativy prezidentů George Bushe a později Baracka Obamy, byly projednávány za situace, kdy jejich mateřská politická strana neměla většinu v obou komorách parlamentu. Výběr tématu je motivován zájmem prozkoumat, jaké komplikace tento stav přinesl.
Předpokládaný cíl (5 řádek): V práci bych se chtěl zaměřit na zodpovězení otázky, zda a jak byly vládní snahy o prosazení protikrizových opatření (za Bushovy i Obamovy administrativy) komplikovány rozdělením kontroly Kongresu a prezidentského úřadu.
Základní charakteristika tématu (10 řádek): Finanční krize, která ve Spojených státech amerických naplno propukla v roce 2008, je jednou z největších událostí soudobé historie. Za prvotní příčinu této krize bývá označován razantní propad hypotečního trhu, který nastal po zvýšení úrokových sazeb. Mnoho dlužníků nezvládlo platit neustále se zvyšující splátky, čímž se do problémů dostaly banky, které začaly mít potíže s likviditou a moho z nich zbankrotovalo. Následný propad akciového trhu měl dopad i na největší bankovní domy. Krize byla významně akcelerována po pádu Lehman Brothers, jedné z největších investičních bank ve spojených státech. Rozsah finanční krize si vyžádal zásah americké vlády v podobě stabilizačních opatření, mezi které patřily masivní sanační úvěry největším finančním domům. Tento postup vyvolal ostrou kritiku veřejnosti, protože mnoho lidí vinilo z vyvolání krize nejvyšší management těchto společností. Příčiny krize a následná opatření se staly předmětem zkoumání vládní komise "Financial Crisis Inquiry Commission" (Komise pro vyšetřování finanční krize) a senátní komise "United States Senate Homeland Security Permanent Subcommittee on Investigations" (Stálý vyšetřovací podvýbor pro vnitřní bezpečnost Senátu Spojených států amerických).
Předpokládaná struktura práce (10 řádek): 1. Příčiny finanční krize, její průběh a dopady

2. Polarizace americké politiky, rozdílné přístupy demokratů a republikánů, vliv lobby Wall Streetu
3. Stabilizační opatření vlády a centrální banky
4. Projednávání opatření a hlasování v Kongresu ("Emergency Economic Stabilization Act of 2008", "Wall Street Reform and Consumer Protection Act of 2009", "Restoring American Financial Stability Act of 2010" atd.)
5. Zhodnocení

Základní literatura (10 nejdůležitějších titulů):

Zvládání finančních krizí: evropský a americký model : souhrnná publikace z vědeckopopularizačního semináře ... 1. vyd. Praha: Vzdělávací středisko na podporu demokracie, 2009, 182 s. ISBN 978-80-904281-2-6.

LEWIS, Michael. Big Short: v útrokách stroje zkázy. 1. vyd. v českém jazyce. Překlad Michal Šášma. Praha: Dokořán, 2013, 323 s. ISBN 978-807-3634-872.

INVESTIGATIONS, U.S. Senate Permanent Subcommittee on. Wall Street and the financial crisis: anatomy of a financial collapse. New York: Cosimo Inc, 2011. ISBN 978-161-6405-465.

111-21, Submitted by the Financial Crisis Inquiry Commission pursuant to Public Law. The financial crisis inquiry report: final report of the National Commission on the Causes of the Financial and Economic Crisis in the United States. Official government ed. Washington, DC: Financial Crisis Inquiry Commission, 2011. ISBN 978-016-0877-278.

WOODS, Thomas E. Krach: příčiny krize a nápravná opatření, která ji jen zhoršují. 1. vyd. v českém jazyce. Překlad Aleš Drobek. Praha: Dokořán, 2010, 222 s. PNK, sv. 4. ISBN 978-80-7363-273-1.

VODIČKA, Milan. Den, kdy došly prachy: jak velká krize ve 30. letech změnila životy lidí a na co se máme připravit my. Vyd. 1. Praha: Práh, 2009, 247 s. ISBN 978-80-7252-260-6.

KRUGMAN, Paul R. Skoncovat s krizí. Vyd. 1. Překlad Eva Křístková. Praha: Vyšehrad, 2012, 193 s. Moderní dějiny (Vyšehrad). ISBN 978-807-4292-941.

KOZÁK, Kryštof, Tomáš WEISS a Helena SCHULZOVÁ. Dopady krize v euroatlantickém prostoru. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2012, 295 p. Edice Bod. ISBN 80-736-3444-9.

HARVEY, David. Záhada kapitálu: přežije kapitalismus svou poslední krizi?. Vyd. 1. Překlad Rudolf Převrtil. Praha: Rybka, 2012, 263 s. SOK (Socialistický kruh), sv. 14. ISBN 978-808-7067-284.

FOSTER, John Bellamy a Fred MAGDOFF. Velká finanční krize: příčiny a následky. 1. české vyd. Všeň: Grimmus, c2009, 156 s. Ekonomie (Grimmus). ISBN 978-80-902831-1-4.

Podpis studenta a datum: 6. 6. 2014

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		

Obsah

ÚVOD.....	2
1. PŘÍČINY FINANČNÍ KRIZE, JEJÍ PRŮBĚH A DOPADY.....	6
2. POLARIZACE AMERICKÉ POLITIKY, ROZDÍLNÉ PŘÍSTUPY DEMOKRATŮ A REPUBLIKÁNŮ, VLIV LOBBY WALL STREETU	11
2.1 POPIS POLITIKY REPUBLIKÁNŮ A DEMOKRATŮ A JEJICH POHLED NA EKONOMIKU ..	11
2.2 LOBBING	12
3. STABILIZAČNÍ OPATŘENÍ VLÁDY A CENTRÁLNÍ BANKY	17
3.1 THE EMERGENCY ECONOMIC STABILIZATION ACT	18
3.2 THE DODD-FRANK WALL STREET REFORM AND CONSUMER PROTECTION ACT....	20
4. PROJEDNÁVÁNÍ SLEDOVANÝCH OPATŘENÍ V KONGRESU.....	22
4.1 THE EMERGENCY ECONOMIC STABILIZATION ACT OF 2008	23
4.2 THE DODD-FRANK WALL STREET REFORM AND CONSUMER PROTECTION ACT....	27
5. ZHODNOCENÍ.....	30
5.1. NAKOLIK SE HLASovalo STRANICKY?	30
5.2 JAKÝ BYL VLIV LOBBY NA HLASOVÁNÍ?	32
ZÁVĚR.....	34
SUMMARY	37
POUŽITÁ LITERATURA.....	39

Úvod

Rok 2008 se do historie zapsal několika významnými událostmi. Mnohým se jistě vybaví jako rok, kdy byl americkým prezidentem zvolen demokrat Barack Obama, který následující rok vystřídal v úřadu nepopulárního George Bushe mladšího. Stal se historicky prvním afroameričanem, který tento post zastal. Mezinárodní scénu v tomto roce také rozvířila jednostranně vyhlášená nezávislost Kosova. Tento akt byl podpořen několika velmocemi v čele s USA, Velkou Británií, Německem a Francií, které kosovskou nezávislost uznaly, ačkoliv to nebylo v souladu s mezinárodními zvyklostmi, ale s vědomím, že snahy jednat o uznání v mezinárodních institucích by pravděpodobně vetovalo Rusko. Mnozí si tento rok možná spojí s válkou mezi Ruskem a Gruzii, která byla eskalací konfliktu separatistických oblastí Jižní Osetie a Abcházie.

Většina lidí si ale zcela jistě vybaví počátek finanční krize, jež odstartovala ve Spojených státech amerických (USA) a postupně přerostla do krize celosvětové. V globalizovaném ekonomickém prostředí, kde jsou finanční trhy v různých částech světa propojené online a kde je možné obchodovat prakticky z jakéhokoliv místa na zemi, dostává známá věta: „*Když americká ekonomika kýchne, zbytek světa dostane rýmu.*“ zcela jiný rozměr.

Na počátku finanční krize, která zasáhla celou ekonomiku, byla hypoteční krize, která byla důsledkem špatných úvěrů na bydlení a skokového nárůstu úrokových sazeb americké centrální banky (FED). Neschopnost splácet hypoteční úvěry vyústila ve snížení likvidity bank. Protože na úvěry byl navázán zcela neregulovaný trh s finančními deriváty, dostaly se brzy do problémů i největší investiční banky, hedgeové fondy a pojišťovny z Wall Street. Největší akceleraci získala krize po pádu investiční banky Lehman Brothers. Ta patřila mezi giganty v oboru, o kterých se do té doby obecně uvažovalo jako o tzv. „*too big to fail*“, tedy „*příliš velké na to, aby padli*“. Po jejím krachu nastalo ochromení finančních trhů, které musela vláda řešit okamžitou finanční injekcí do ekonomiky.

Krize měla dramatický dopad na obyvatele USA, především na lidi s nízkými příjmy. Mnozí přišli o zaměstnání a další, přestože práci měli, se ocitli v situaci, kdy nebyli schopni splácet svoje závazky, ať už to byly hypotéky, leasing na auto, úvěry na kreditních kartách, nebo studentské půjčky. Vláda, která na tyto problémy reagovala aktivním zásahem, tedy přísunem velkých objemů peněz do privátních finančních společností, byla kritizována za nerovný přístup, protože mezitím sociálně nejslabší

přicházeli o své domovy. Morální dilema prohlubovala skutečnost, že zatímco běžní občané byli nuceni platit ze svých daní nápravu škod, způsobenou nezodpovědným obchodováním finančních společností, dostávali lidé z vedení těchto firem bonusy v řádech desítek až stovek milionů dolarů, přičemž oni byli přímo odpovědní za špatná rozhodnutí vedoucí ke krizi.

Právě přístup americké politické reprezentace bude předmětem zkoumání této práce. Stabilizační opatření, které vláda přijala, obsahovalo masivní sanační úvěry největším finančním domům, což vyvolalo ostrou kritiku veřejnosti. Toto stabilizační opatření bylo přijato jako zákon „Emergency Economic Stabilization Act of 2008“. Hlasování o jeho přijetí bylo ovlivněno nejenom nutností rychle reagovat na eskalující problém, ale rovněž blížícími se prezidentskými volbami a působením zájmových skupin.

Příčiny krize byly vyšetřovány vládní komisí "Financial Crisis Inquiry Commission" (Komise pro vyšetřování finanční krize) a senátní komisí "United States Senate Homeland Security Permanent Subcommittee on Investigations" (Stálý vyšetřovací podvýbor pro vnitřní bezpečnost Senátu Spojených států amerických). Závěry z těchto vyšetřování později posloužily pro vypracování legislativních úprav, konkrétně zákona známého jako „Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act“. Vznik tohoto zákona inicioval prezident Barack Obama a v Kongresu se jej ujali zástupci demokratické strany. Přijetí zákona probíhalo v době, kdy se ekonomická situace začala zlepšovat. Nebyl zde již krizový tlak a tudíž ani potřeba nalézt rychlé řešení, které by bylo v zájmu země, na úkor zájmů stranických. Protože „Dodd-Frank“ ovlivňuje fungování velké skupiny finančních společností, můžeme v souvislosti s jeho vznikem sledovat zvýšenou aktivitu zájmových skupin.

V bakalářské práci budu zkoumat, jak byly vládní snahy o prosazení protikrizových opatření, za Bushovy i Obamovy administrativy, komplikovány rozdělením kontroly Kongresu a prezidentského úřadu a jak do tohoto procesu vstupovaly zájmové skupiny. Výzkum bude časově ohraničen roky 2008 až 2010, dále jej omezím na projednávání a hlasování o zákonech „Emergency Economic Stabilization Act of 2008“ a „Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act“.

Cílem bakalářské práce je získané informace analyticky zhodnotit. Pro práci jsem stanovil hypotézu: Americká politická reprezentace, která je bipolárně rozdělena,

dokáže v případě ohrožení hlasovat nezaujatě a nestrannicky. Pro ověření hypotézy budu hledat odpověď na otázky:

Nakolik se hlasovalo stranicky?

Jaký je vliv lobby na politický systém?

Práce bude komparativní analýzou kroků a hlasování demokratů a republikánů v kontextu analýzy vlivu zájmových skupin na politickou reprezentaci USA. Rozdělena bude na několik částí. V první popíši příčiny finanční krize, její průběh a dopady. V druhé části se budu věnovat popisu polarizace americké politiky, jak se odlišují politické přístupy demokratů a republikánů k ekonomice, a jak v politice působí zájmové skupiny. Ve třetí části popíši, jaké byly stabilizační opatření vlády a centrální banky a přiblížím obsah zákonů „Emergency Economic Stabilization Act of 2008“ a „Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act“. Čtvrtá část se bude zabývat projednáváním zmíněných zákonů v Kongresu. V páté části provedu zhodnocení.

Téma finanční krize je poměrně dobře zpracované a je dostupné velké množství prací, které se zabývají jejími ekonomickými příčinami. Prvním druhem zdrojů jsou monografie. Mnoho autorů se shoduje na příčinách krize, ovšem jejich názory se rozcházejí v pohledu na její řešení v závislosti na jejich odborném přístupu. Příkladem může být kniha od uznávaného ekonoma a laureáta Nobelovy ceny za ekonomii Paula Krugmana „Skoncovat s krizí“, v porovnání s publikací Thomase E. Woodse „Krach: příčiny krize a nápravná opatření, která ji jen zhoršují“. Zatímco Krugman zastává názor, že krize potvrdila potřebu více regulovat trh s akciemi a zmírňovat sociální dopady krize, Woods zastává názor, že krizi způsobila přílišná regulace a s následky krize si nejlépe poradí trh sám. Z dalších publikací zmíním ještě knihu od autorů Johna Bellamy Fostera a Freda Magdofa „Velká finanční krize, příčiny a následky“, která analyzuje příčiny finanční krize a nabízí rovněž odhad budoucích důsledků. V textu jsem z knih Krugmana a Bellamyho s Fosterem přímo nečerpal, ovšem názory autorů byly pro mě inspirací a pomohly mi zformovat širší pohled na události finanční krize. Pro zpracování části o politickém systému budu čerpat z knihy „Jak se vládne v USA“ od autora Jamese Q. Wilsona, profesora politologie, který mimo jiné vyučoval na Harvardově univerzitě, nebo z publikace „Komparace politických systémů I.“ od Blanky Říkové a kolektivu. V knize „Too Big to Fail“ od Andrewa Rosse Sorkina jsem

našel unikátní pohled do zákulisí fungování administrativy prezidenta Georga W. Bushe v průběhu krizových dní.

Dalším druhem zdrojů, ze kterých budu v práci čerpat, jsou oficiální dokumenty a záznamy vydané vládou Spojených států amerických a Kongresem Spojených států amerických. Přínosným zdrojem jsou i dokumentární filmy, které se tématu finanční krize věnují, jako je například „Inside Job“ režiséra Charlese Fergusona. Rovněž využiji záznamy televizního kanálu C-SPAN (Cable-Satellite Public Affairs Network), který vlastní a provozuje nezisková organizace „National Cable Satellite Corporation“, ze kterých nebudu přímo citovat, ale poslouží mi jako inspirace k hledání dalších souvislostí. Dalším druhem zdrojů budou zpravodajské články a studie, publikované elektronicky. V průběhu studia jsem v rámci kurzu JMB530 - Současná Severní Amerika, vypracoval seminární práci s názvem „Finanční krize v USA“, která se zabývala příčinami a průběhem finanční krize v USA. Poznatky získané při psaní seminární práce jsem rovněž využil při zpracování tohoto textu.

1. Příčiny finanční krize, její průběh a dopady

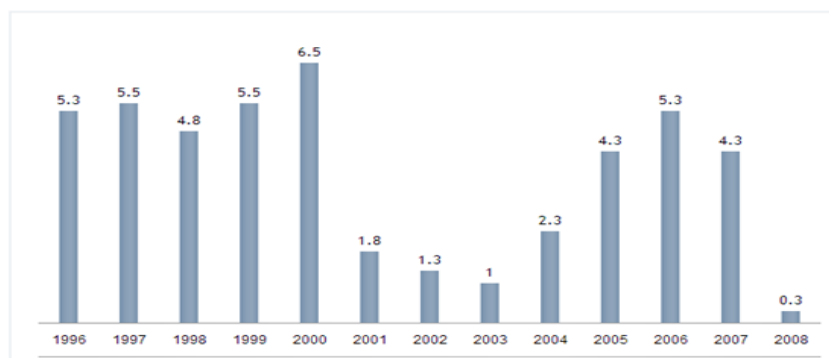
Abych se v práci mohl věnovat důsledkům, které finanční krize měla na kroky americké vlády, je nutné alespoň stručně zmínit, jaké byly její příčiny a jaký byl její průběh.

Na konci devadesátých let dvacátého století prošla americká ekonomika turbulentním obdobím. Rychlý rozvoj informačních technologií a rozšiřování internetu vytvořily během krátké doby zcela nové odvětví. Mnoho nových firem, které podnikaly v tomto odvětví, zažilo raketový nárůst. Za všechny můžeme jmenovat společnosti Yahoo, Google, eBay, nebo Amazon. Tyto firmy potřebovaly kapitál, aby se mohly dál rozvíjet, a tak vstupovaly na akciový trh. Zájem o jejich akcie byl velký, investoři očekávali, že v budoucnosti přinesou značné zisky, proto se nebáli investovat, ačkoliv se již začalo hovořit o „bublině“. Brzy ovšem začalo být zjevné, že hodnota akcií je nadhodnocena až přespříliš a v roce 2000 přišlo nevyhnutelné, propad hodnoty akcií. O těchto událostech bývá referováno jako o „dot.com bubble“.¹ Mnoho lidí v té době přišlo o část svých úspor, protože Američané tradičně investují své úspory do akcií s cílem je zhodnotit. Americká centrální banka FED se začala obávat, že by tento propad akciového trhu mohl způsobit recesi, a proto přistoupila ke snížení základních úrokových sazeb, čímž chtěla stimulovat trh k vyššímu výkonu.

Snížení bylo poměrně zásadní. Sazby klesly z 6,5 % v roce 2000 na 1,8 % v roce 2001.

Graf č. 1

Základní úroková sazba FEDu - centrální banky USA - konec roku (%)

Zdroj: euroekonom.cz-U.S. Federal Reserve²

¹Hypoteční krize v USA: Příčiny, průběh, následky (1. díl). ZEMÁNEK, Josef. *Euroekonom: Ekonomický portál* [online]. 2008, 29.2.2008 [cit. 2014-12-09]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jz-usa-hypoteky>

²Hypoteční krize v USA: Příčiny, průběh, následky (1. díl). ZEMÁNEK, Josef. *Euroekonom: Ekonomický portál* [online]. 2008, 29.2.2008 [cit. 2014-12-09]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jz-usa-hypoteky>

Základní úrokové sazby jsou zjednodušeně řečeno úroky, za které si od FEDu půjčují banky peníze. Pokud jsou sazby nízké, mohou být nízké i úrokové sazby úvěrů poskytovaných klientům bank, jako jsou bezúčelné úvěry, půjčky na studium, leasing na automobily, nebo úvěry na kreditních kartách. Přístup k „levným penězům“ se brzy pozitivně projevil nárůstem investic firem a rostoucí spotřebou domácností. Došlo k zamýšlenému oživení ekonomiky. Nízká byla i inflace.

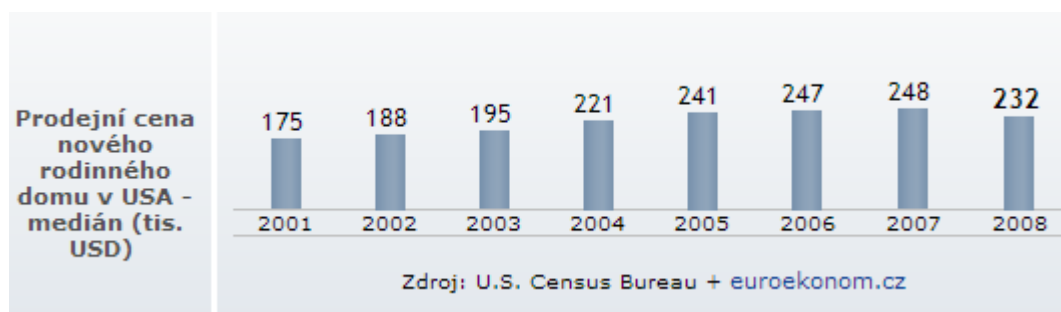
Do obecné představy prosperujícího národa patří v USA obrázek spokojené rodiny, vlastníci domek na předměstí. Náklady spojené s pořízením vlastního domu však převyšují možnosti většiny lidí. Na pořízení domu proto banky poskytují speciální typ úvěru, tzv. hypotéku. Tento úvěr je jištěn vlastní nemovitostí a splátkový kalendář je rozložen až do několika desítek let, takže jsou měsíční splátky relativně nízké. K získání hypotéčního úvěru, je za standardních podmínek nutné splnit bankou daná kritéria. Banka potřebuje ohodnotit riziko, které každý úvěr představuje, a podle toho pak nastaví podmínky hypotéky. Pokud by klient přestal z nějakého důvodu hypotéku splácet, byla by to pro banku komplikace a možná i ztráta, pokud by zastavený dům neprodala za cenu, která by pokryla náklady úvěru. Na základě „Housing and community development act of 1977“³ nemohou banky diskriminovat žadatele kvůli rasovým, etnickým či sociálním důvodům a odmítnout jim poskytnutí hypotéky. Riziko nesplácení však přirozeně roste s klesající sociální úrovní žadatelů, a proto banky těmto rizikovým klientům poskytují úvěry za jiných podmínek. Vznikla tak kategorie „Subprime“ úvěrů, které jsou poskytovány žadatelům, kteří nesplňují běžná kritéria pro poskytnutí půjčky.⁴

Nízké úrokové sazby se projeví i v hypotečních úvěrech. Zdálo se, že při nízkých úrocích je správná doba vzít si hypotéku a investovat do nákupu vlastního bydlení. Realitní trh začal růst a podobný nárůst zažilo i stavebnictví. S rostoucí poptávkou po nemovitostech rostla přirozeně i jejich cena. V roce 2001 se střední cena rodinného domu pohybovala okolo 175 tisíc dolarů. V roce 2004 byla střední cena již přes 200 tisíc a v roce 2007 se blížila 250 tisícům dolarů.

³ HOUSING AND COMMUNITY DEVELOPMENT ACT OF 1977—TITLE VIII (COMMUNITY REINVESTMENT): 6500 - Consumer Protection. FDIC. *FDIC - Federal Deposit Insurance Corporation: FDIC Law, Regulations, Related Acts* [online]. 28.12.2012 [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <https://www.fdic.gov/regulations/laws/rules/6500-2515.html>

⁴Subprime - Definition of Subprime Borrowers and Lending. *Banking.about.com* [online]. 2014 [cit. 2014-12-03]. Dostupné z: <http://banking.about.com/od/loans/g/subprime.htm>

Graf č. 2

Zdroj: euroekonom.cz-U.S. Federal Reserve⁵

Situace se zdála být stabilizována, a proto FED začal v roce 2004 úrokové sazby postupně zvedat. Bez ohledu na varování, že může dojít k propadu na trhu realit, pokračoval s jejich navyšováním i v dalších letech. K výraznému nárůstu tak došlo v roce 2005 a 2006. Trh na toto navýšení reagoval poklesem prodeje nemovitostí a v souvislosti s ním i poklesem objemu nových hypoték. Nabídka realit silně převyšovala poptávku a ceny domů začaly klesat. Protože velká část hypoték byla „subprime“ a neměla dlouhodobou fixaci úroků, začaly se zvedat měsíční splátky. To mnoho domácností zaskočilo a ti z nejnižších příjmových skupin začali mít problémy se splácením. Mnozí již na splátky hypoték neměli a jejich domy propadly bance. Protože však cena nemovitostí klesala a prodej domů také, nebylo zabavení domu a následný prodej pro banky dostatečnou kompenzací. Mnoho bank začalo mít problém s likviditou, tzn., že neměly dostatečné finanční prostředky na běžný provoz a pro plnění svých závazků vůči ostatním bankám. Nepomohlo ani snížení úrokových sazeb v roce 2007, kterým se FED snažil oživit realitní trh a zabránit dalšímu propadu.

Období růstu a propadu nejsou v ekonomice žádné neznámé pojmy. Jak je ale možné, že tentokrát došlo k tak výrazným škodám a bylo zapotřebí velkého objemu peněz, kterým se stát rozhodl znovu nastartovat ochromenou ekonomiku a snížit krize? Odpovědí by mohla být nepřiměřená míra rizika při poskytování úvěrů. Samotný propad realitního trhu by pravděpodobně kolaps ekonomiky nezpůsobil. Finanční business, který je však na něj navázán, propojil úvěry s akciovým trhem pomocí finančních derivátů. Finanční deriváty jsou nástroje, vázané na podkladové aktivum, kterým mohou

⁵Hypoteční krize v USA: Příčiny, průběh, následky (1. díl). ZEMÁNEK, Josef. *Euroekonom: Ekonomický portál* [online]. 2008, 29.2.2008 [cit. 2014-12-09]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jz-usa-hypoteky>

být například akcie, či různé obchodovatelné komodity.⁶ Existuje mnoho druhů finančních derivátů: futures, swapy, opce, CDO atd. Původním záměrem finančních derivátů bylo snížení finančního rizika pro zemědělce při prodeji jejich produktů. Ten tak mohl prodat svoji budoucí úrodu jako tzv. „forward“ komoditnímu spekulantovi ještě před sklizní. Zemědělec měl záruku v podobě známé výkupní ceny, tudíž pokud v době sklizně výkupní cena jeho produktu klesla, neprodělal. Riziko tím na sebe převzal spekulant. Pokud však v době sklizně cena stoupla, spekulant vydělal. Na stejném principu přebírání rizika ztráty fungují i ostatní finanční deriváty. Pro finanční krizi byly podstatné dva moderní finanční deriváty, tedy CDO (Collateralized Debt Obligation), česky zajištěná dluhová obligace a Credit Swap neboli swap úvěrového selhání. CDO je derivát, který má jako podkladové aktivum balík úvěrů. Žadatel o úvěr při podpisu smlouvy vytváří závazek, že svůj dluh společně s úroky v budoucnu zaplatí. Banka, která poskytuje úvěry, může vzít tento závazek a přidat je do balíku s dalšími a vytvořit tak CDO, které nabídne spekulantům jako investici. Banka se tím zbaví dlouhodobého zatížení, získá peníze poskytnuté klientovi zpět a může je znovu použít pro další činnost. Protože každý úvěr je zatížen rizikem, že nebude splacen, je nutné míru rizika při nákupu CDO posoudit. Proto jsou tyto obligace hodnoceny ratingovými agenturami a dostávají známku podle úrovně rizika. Přirozeně CDO s nejvyšším hodnocením, tedy s nejnižším rizikem, bude cennější než CDO s nízkým hodnocením. Aby bylo riziko ztráty ještě nižší, mohl si investor svůj vklad pojistit nákupem Credit swapu. Ten nabízí ochranu před úpadkem emitenta podkladového aktiva. Pokud tedy úvěr nebude splácen, nahradí majiteli CDO ztrátu poskytovatel Credit swapu. Zajímavostí je, že Credit swap není vázán na vlastnictví CDO. Může si jej koupit kdokoliv jako spekulaci a vlastně si tak vsadí, že daný CDO bude ztrátový. Laicky by se to dalo přirovnat k situaci, kdy vím, že sousedův dům má vadnou elektroinstalaci a s pojišťovnou uzavřu pojistku pro případ, že jeho dům shoří. Jedná se v podstatě o formu sázky.

Business s deriváty CDO a credit swapy narostl do velkých rozměrů. Obchodovaly s nimi největší investiční banky na Wall Street jako Goldman Sachs a Lehman Brothers, pojišťovna AIG a další. Banky, které poskytovaly úvěry, počítaly s jejich brzkým přeprodáním, a proto ztratily svoji přirozenou obezřetnost při

⁶Úvod do finančních a komoditních derivátů. STUPAVSKÝ, Michal. *Finance.cz* [online]. 2007, 20.9.2007 [cit. 2014-12-20]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/129403-uvod-do-financnich-a-komoditnich-derivatu/>

posuzování bonity klientů. Rovněž bankéři investičních bank byli motivováni rychle prodat CDO dalším investorům a ohled brali především na zisk. Ratingové agentury, které CDO hodnotily, byly najímané samotnými investičními bankami a poptávka byla samozřejmě po CDO s nejvyšším hodnocením. Ratingové agentury za chybné hodnocení nenesly zodpovědnost, protože jejich známka vyjadřovala pouze jejich názor. Velká část CDO měla jako podkladové aktivum „subprime“ hypotéky. Když později praskla realitní a hypoteční bublina, začal počet nesplácených úvěrů narůstat. AIG musela vyplácet ztrátu majitelům credit swapů a protože tyto pojistky nebyly jištěny, jako je tomu u standardních pojistek, dostala se brzy AIG do stavu ztráty likvidity. Protože hrozilo ochromení celého trhu, rozhodla se vláda zakročit a poskytla AIG záruku. Do podobných problémů se krátce na to dostala i banka Lehman Brothers, která ve svém portfoliu vlastnila mnoho „toxických“ CDO. I v tomto případě zvažovala vláda pomoc, ovšem ministr financí Henry Paulson pomoc odmítl s odůvodněním, že nechce roztočit kolotoč záchranných balíčků.⁷ Banka situaci neunesla a zkrachovala, což v důsledku vytvořilo impulz k akceleraci finanční krize a jejímu rozšíření do ostatních zemí, protože Lehman Brothers obchodovala po celém světě.

Ekonomika se dostala do „pasti likvidity“, kdy se banky obávají půjčovat peníze a raději hromadí hotovost v obavě z budoucího vývoje. Ekonomika byla paralyzována. Krize se rychle přelila i do ostatních odvětví hospodářství. Finanční problémy domácností se projeví poklesem jejich spotřeby, což postihlo celé spektrum průmyslových firem od potravinářských, nábytkářských, přes elektroniku až po automobilový průmysl. Propad zapříčinil úbytek pracovních míst, mnoho firem bylo nuceno propouštět a dopady pocítil celý trh práce ve všech odvětvích.

⁷WOODS, Thomas E. *Krach: příčiny krize a nápravná opatření, která ji jen zhoršují*. 1. vyd. v českém jazyce. Překlad Aleš Drobek. Praha: Dokořán, 2010, 222 s. PNK, sv. 4. ISBN 978-80-7363-273-1.

2. Polarizace americké politiky, rozdílné přístupy demokratů a republikánů, vliv lobby Wall Streetu

USA jsou z pohledu systému politických stran bipartijní, tzn., že zde dominují dvě politické strany. Ačkoliv existuje více politických subjektů, prakticky veškerá moc je rozdělena mezi Demokratickou a Republikánskou stranu. Ostatní politické strany mají pouze lokální význam. Existence politických stran se opírá o první dodatek americké ústavy⁸, který garantuje svobodu projevu a právo občanů se shromažďovat a žádat vládu o nápravu křivd.⁹ Samostatný federální zákon o politických stranách zde neexistuje. Na úrovni jednotlivých států však legislativa reguluje financování kampaní, státních příspěvků, organizace primárek atp. Fungování politických stran v USA je dosti odlišné od evropského modelu. Americký přístup spočívá především v protlačování stranou vybraných kandidátů do úřadů. Strany samotné nejsou ve svých cílech vždy jednotné, což lze přikládat rozlehlosti a decentralizaci USA. Uvnitř jednotlivých stran tak existují různé názorové proudy, které se svými postoji mohou vzdalovat hlavní platformě strany. Pro politické strany USA je vůbec typické, že působí jako volné občanské sdružení, které je aktivní a jednotné zejména v období voleb.¹⁰

2.1 Popis politiky republikánů a demokratů a jejich pohled na ekonomiku

Politiku demokratické strany je možné stručně charakterizovat jako sociální s důrazem na ochranu lidských práv a práv menšin. Stát by se měl více podílet na zmírnění sociálních rozdílů mezi občany a více regulovat hospodářství. Naproti tomu výdaje na armádu by demokraté rádi snížili, stejně jako míru nasazení vojáků ve světě. Příkladem této politiky je zavedení povinného zdravotního pojištění, které je obecně známé jako „Obamacare“, což je termín složený ze jména prezidenta Baracka Obamy, který tuto reformu zdravotnictví prosadil a slova „care“, česky péče.

⁸ ŘÍCHOVÁ, Blanka et al. *Komparace politických systémů*. 2. vyd. V Praze: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000, 275 s. ISBN 80-707-9994-3. Str.191

⁹The Charters of freedom: Bill of rights. *The National Archives* [online]. [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: http://www.archives.gov/exhibits/charters/bill_of_rights_transcript.html

¹⁰WILSON, James Q. *Jak se vládne v USA*. Praha: Victoria Publishing, 1995, 403 s. ISBN 80-856-0570-8. Str. 82

Ve svém politickém programu z roku 2012 demokraté uvádějí, že cestu k prosperitě spatřují v obnově silné střední třídy, která po několik let chudne.¹¹ Docílit toho chtějí pomocí snížení daní, které tuto demografickou skupinu, klíčovou pro americké hospodářství, zatěžují. Vyjadřují také záměr pokračovat v podpoře vzniku nových pracovních míst, například podporou vzdělání v podobě grantů a stipendií. Rovněž prosazují zrušit daňové úlevy společnostem, které přesouvají pracovní místa do zahraničí. Vyhraňují se proti přístupu republikánů, kteří podle jejich názoru chtějí zatížit střední třídu vyššími daněmi a naopak zmírnit daně nejbohatším. Hospodářství chtějí budovat odspodu, tedy od dělníků, kteří tvoří základ amerického průmyslu.

Politika republikánské strany je více konzervativní. Jejich ideou je volný trh s minimálním množstvím regulací a omezení v hospodářství. Stát by neměl trpět přebujelou byrokracií a občané by se měli především starat o svoji prosperitu sami a nespoléhat pouze na pomoc úřadů.

Politický program z roku 2012 zmiňuje, že republikáni jsou stranou ekonomické svobody a prosperity.¹² Prosperita vychází z hodnot, jako jsou sebe-disciplína, tvrdá práce, a úspory a zajišťuje nezávislost na vládě a svobodu žít podle své víry a uznávat vlastní hodnoty. Budoucnost vidí v tom, nechat energické a podnikavé občany přestavět americkou ekonomiku k prosperitě. Snížením daní chtějí docílit ekonomického růstu a vzniku nových pracovních míst. Potenciál také spatřují v reformě systémů daní, aby umožnili malým podnikům růst. Státní rozpočet chtějí snížit na minimum a v reformě zdravotního pojištění vidí riziko budoucích dluhů.

2.2 Lobbying

Tradičně značný vliv na americkou politiku mají nejrůznější zájmové skupiny. Nejčastěji se jedná o sdružení firem z jednotlivých oborů, odborové organizace, nebo třeba ekologické aktivisty. Prosazování zájmů těchto skupin se nazývá lobbování. První dodatek americké ústavy zaručuje právo oslovovat svoje zástupce a z tohoto principu je lobbování legální činností. Existuje však jasná hranice, za kterou lobbista nemůže zajít, a tou je korupce. Lobbying je v USA právně ukotvený již od roku 1946, kdy byl přijat

¹¹ Moving America Forward. DEMOCRATIC PARTY (UNITED STATES). *Moving America Forward 2012 Democratic National Platform* [online]. 2012 [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <http://assets.dstatic.org/dnc-platform/2012-National-Platform.pdf>

¹² We believe in america 2012. REPUBLICAN PARTY (UNITED STATES). *Republican platform* [online]. 2012 [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <https://cdn.gop.com/docs/2012GOPPlatform.pdf>

zákon „Federal Regulation of Lobbying Act of 1946“.¹³ Tento zákon definoval činnost lobbistů a nařizoval jim registraci, stejně jako povinné čtvrtletní přiznání příjmů a výdajů. Nahrazen byl v roce 1995 zákonem „Lobbying Disclosure Act“¹⁴, jenž zpřesnil definice lobbingu a všech s ním spojených termínů.¹⁵ Ten byl v roce 2007 významně doplněn zákonem „Honest leadership and Open Government Act“¹⁶, který mimo jiné prodloužil dobu, po kterou senátoři, či státní úředníci po odchodu z funkce, nesmí lobbovat v místě, kde dříve působili, nebo specifikoval, jaké dary nemohou zástupci státu přijímat. Tyto zákony byly přijaty ve snaze regulovat způsob, jakým mohou zájmové skupiny na politiku působit. Omezení styku lobbistů s politiky, nebo dokonce úplné zrušení možnosti lobbovat je bez ústavních změn nemožné.¹⁷

Zájmové skupiny jsou v USA velmi pestré. Podle nezávislé a neziskové organizace Center for Responsive Politics (CRP), která se zabývá sledováním vlivu peněz na volby a politiku USA, je v současnosti registrováno přes 11000 lobbistů.¹⁸ Existuje mnoho různých typů těchto zájmových skupin. Liší se velikostí, způsobem práce a samozřejmě zaměřením. James Q. Wilson, autor knihy „Jak se vládne v USA“, rozděluje zájmové skupiny na dva druhy: skupiny zastupující zájmy institucí a skupiny zastupující zájmy členů.¹⁹ Agendou první skupiny jsou například zájmy oborových spolků. Jako příklad lze uvést National Independent Retail Jewellers zastupující zájmy prodejců klenotů, či American Cotton Manufacturers Institute zastupující zájmy producentů textilu. Podobným příkladem může být Obchodní komora Spojených Států, ačkoliv tento spolek zastupuje obchodníky bez ohledu na jejich obor a není tedy jisté, že v každém okamžiku dokáže zastávat zájmy všech členů, protože se mohou s ohledem na specializaci lišit. Svě vlastní zastoupení mají ve Washingtonu i některé velké firmy,

¹³ Federal Regulation of Lobbying Act of 1946 Law & Legal Definition. USLEGAL, Inc. *US Legal.com: Free Legal Information and Help* [online]. 2015 [cit. 2015-01-03]. Dostupné z:

<http://definitions.uslegal.com/f/federal-regulation-of-lobbying-act-of-1946>

¹⁴ 2066 Federal Regulation of Lobbying Act—2 U.S.C. § 261 et seq. *U.S. Department of Justice* [online]. [cit. 2015-01-03]. Dostupné z:

http://www.justice.gov/usao/eousa/foia_reading_room/usam/title9/crm02066.htm

¹⁵ KRÍŽ, Jan. Právní regulace lobbingu ve vybraných zemích. EUROPEUM. *Institut pro evropskou politiku EUROPEUM* [online]. Praha, 2010 [cit. 2015-01-03]. Dostupné z:

<http://www.europeum.org/doc/pdf/kriz-lobbying.pdf>

¹⁶ H.R.2316 - Honest Leadership and Open Government Act of 2007: 110th Congress (2007-2008). *Congress.gov* [online]. 6.4.2007, 2015 [cit. 2015-03-01]. Dostupné z:

<https://www.congress.gov/bill/110th-congress/house-bill/2316/text>

¹⁷ WILSON, James Q. *Jak se vládne v USA*. Praha: Victoria Publishing, 1995, 403 s. ISBN 80-856-0570-8. Str.128

¹⁸ Lobbying Database. *OpenSecrets.org: Center for Responsive Politics* [online]. 2015, 11.02. 2015 [cit. 2015-03-01]. Dostupné z: <https://www.opensecrets.org/lobby/>

¹⁹ WILSON, James Q. *Jak se vládne v USA*. Praha: Victoria Publishing, 1995, 403 s. ISBN 80-856-0570-8. Str. 117

jako jsou General Electric, AT&T, Boeing Co a další.²⁰ Agendou skupin zastupujících zájmy členů bývají práva menšin, ochrana lidských práv obecně, práva zvířat, nebo třeba ochrana přírody.

Obecná představa o práci lobbistů je taková, že různými způsoby manipulují s politiky, aby dosáhli svého cíle, tedy zvýhodnění zájmů, které zastupují. Taková představa je však zavádějící a zřejmě i poněkud zkreslená. Těžiště práce lobbistů spočívá v poskytování informací. Politici jsou voleni, aby zastupovali občany a připravovali legislativu, která poskytne co největší skupině lidí podmínky pro jejich růst a úspěch. Pokud je tedy přijímán nový zákon, je v zájmu politiků zaručit, aby skutečně reflektoval přání a potřeby skupiny obyvatel, na kterou bude mít dopad. Jestliže se tento zákon týká nějakého specifického oboru, mohou lobbisté, zastupující firmy nebo jednotlivce z tohoto oboru, poskytnout politikům užitečné informace a pomoci tak vytvořit legislativu, ze které bude profitovat celý obor a následně i stát. Lobbista má zase zájem poskytovat co nepřesnější informace. Kdyby byly jeho informace zavádějící, nebo dokonce mylné, zdiskreditoval by tím svoji pověst. Některé zájmové skupiny, a typickým příkladem bývají ty, jež zastupují zájmy jednotlivců, používají taktiku nátlaku. Nátlakem mohou být masové demonstrace, happeningy, nebo dokonce i kontroverzní umělecká díla s cílem působit na veřejné mínění a vyvolat společenskou diskusi. Klíčem v lobbingu je získat na svoji stranu politika, nebo politiky, kteří pomohou prosadit zájmy lobbistů v kongresu do přijaté legislativy.

Bylo by naivní si myslet, že všichni lobbisté tzv. hrají podle pravidel a nedochází k ovlivňování politiků i jinak, než touto ideální formou, ostatně dříve zmíněné zákony regulující práci lobbistů jistě vznikly v reakci na konkrétní případy nestandardní, či dokonce korupční spolupráce zájmových skupin a politiků. Dalším důkazem může být nedávný případ politického lobbisty Jacka Abramoffa, který byl odsouzen na čtyři roky vězení za rozsáhlé korupční jednání.²¹ Politický skandál, který tento případ způsobil, vedl k úpravám legislativy regulující práci lobbistů. Rovněž se stal námětem pro dokumentární film „Casino Jack and the United States of Money (2010)“ režiséra Alexe Gibneyho a hraný film „Casino Jack (2010)“ režiséra George

²⁰SOLOMON, Jesse. Top 10 companies lobbying Washington. *CNN Money* [online]. 2014, 1.10. 2014 [cit. 2015-03-01]. Dostupné z: <http://money.cnn.com/2014/10/01/investing/companies-lobbying-10-biggest-spenders/>

²¹APUZZO, MATT. Abramoff Sentenced To Four Years For Corruption. *The Huffington Post: Huffpost, politics* [online]. 5.10.2008, 25.5.2011 [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: http://www.huffingtonpost.com/2008/09/04/abramoff-sentenced-to-four-years-for-corruption_n_124021.html

Hickenloopera. Casino Jack je přezdívka, kterou dostal Abramoff od novinářů. Odkazuje na jeden z jeho činů, kdy se pokusil podvodem nakoupit plovoucí kasina od společnosti SunCruz Casinos. Za tento trestný čin byl Abramoff rovněž odsouzen při jiném soudním procesu. Nebylo to však jediné jeho spojení s kasiny. V obvinění vůči němu figuroval také případ, kdy byl najat majiteli kasin, americkými Indiány, aby prosadil rozšíření jejich licence k poskytování hazardních her. Namísto poctivé práce jim však účtoval přemrštěné částky, které vykazoval jako příspěvky na volební kampaně desítek politiků, uplácel člena kongresu Roberta Neye a přispíval na kampaň odpůrců hazardu, čímž se snažil zvýšit pocit majitelů kasin, že platit vysoké částky za jeho služby je opravdu nezbytné. Jack Abramoff se dnes kaje, odsuzuje svoje jednání a je často zván jako host televizních politických pořadů, kde kritizuje podle něj příliš benevolentní zákony, jenž i po novelizaci nechávají velký prostor pro korupční jednání. Tento případ se velmi dotkl republikánské strany. Jack Abramoff byl již od svého mládí příznivcem této politické strany. V politice se agražoval už jako student vysoké školy, kdy byl předsedou „College Republican National Committee“, jedné z mládežnických republikánských organizací. Jeho kontakty z té doby později využil pro práci lobbisty ve Washingtonu. Za pomoc s prosazováním zájmů svých klientů ochotně přispíval na volební kampaně mnoha republikánských politiků.

Financování politických stran a volebních kampaní jednotlivých politiků je ve spojených státech legislativně řešeno zákonem „Federal Election Campaign Act 13 (FECA;1971)“.²² Znění zákona bylo novelizováno v roce 1974 a doplněno v roce 2002 zákonem „Bipartisan Campaign Reform Act of 2002“.²³ Na rozdíl od kandidátů do prezidentského úřadu, nemají kandidáti do kongresu nárok na federální finanční podporu. Mohou však přijímat finanční podporu od soukromých osob. Aby se zabránilo neomezeně velkým příspěvkům, například od korporací, byla jejich maximální výše zákonem omezena. Právě zde se otevírá prostor pro lobbisty, kteří mohou legálně vytvářet politické výbory, tzv. PAC (political action committee), pořádat akce za účelem získat příspěvky pro volební kampaně, nebo přímo vyhledávat potencionální přispěvatele. V ideálním případě by jim mělo být odměnou, že tak získají přístup k důležitému politikovi, který bude ochoten například vyslechnout si jejich názor na

²²ŘÍCHOVÁ, Blanka et al. *Komparace politických systémů*. 2. vyd. V Praze: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000, 275 s. ISBN 80-707-9994-3. Str.192

²³Campaign Finance Law Quick Reference for Reporters: Major provisions of the Bipartisan Campaign Reform Act of 2002. *Federal Election Commission* [online]. 2015 [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: http://www.fec.gov/press/bkgnd/bcra_overview.shtml

nějaký zákon. V případě Jacka Abramoffa se však prokázalo, že realita může být ideálnímu stavu velmi vzdálená.

Lobbisté získávají přízeň nejenom finančními příspěvky na volební kampaně. Pro mnoho politiků a státních úředníků je velmi lákavá představa, že po ukončení své kariéry ve státních službách najdou finančně výhodné uplatnění v týmu některé lobbistické firmy. I na tuto možnost legislativa pamatuje v Zákoně o etice ve státních orgánech. Po odchodu z funkce běží přechodné období, zpravidla jeden rok, po který nesmí lobbovat v místě svého předchozího působení. Tato pravidla se však dají různými kličkami obejít. O objektivitě a nezávislosti úředníka, či politika se slíbeným lukrativním místem u lobbistické firmy se dá jistě pochybovat.

Jak již bylo naznačeno, peníze jsou pro zájmové skupiny silným nástrojem. Finanční společnosti z Wall Street jsou tradičně na předních místech v seznamu společností, které vydávají na své zastoupení ve Washingtonu nejvíce peněz.²⁴

Kromě lobbingu existují i další propojení privátního a politického světa. Příkladem může být funkce v administrativě prezidenta. V roce 2006 jmenoval prezident George Bush do funkce ministra financí bývalého šéfa banky Goldman Sachs.²⁵ Tato investiční banka byla jednou z hlavních finančních institucí spojenou s finanční krizí z roku 2008 a shodou okolností to byla právě ona, která tyto události přešla bez úhony. Ministerstvo financí tak v době krize bylo vedeno člověkem, který měl nejen velmi dobré znalosti prostředí Wall Street, ale který řídil jednu z bank, odpovědných za finanční kolaps bezprostředně před krizí.

²⁴ Influence & Lobbying: Top Industries. *OpenSecrets.org: Center for Responsive Politics* [online]. 2015, 2015 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <https://www.opensecrets.org/lobby/top.php?indexType=i>

²⁵ Secretaries of the Treasury: About. *U.S. Department of the Treasury* [online]. 7.3.2014 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: http://www.treasury.gov/about/history/Pages/edu_history_secretary_index.aspx

3. Stabilizační opatření vlády a centrální banky

Hloubka problémů, se kterými se potýkala americká ekonomika od roku 2007, po splasknutí hypoteční bubliny, se začala naplno ukazovat na počátku roku 2008. Vláda se snažila oživit klesající výkonnost finančního sektoru například příslibem změny zdanění. FED se pokusil snížit napětí na trhu s krátkodobými půjčkami vytvořením programu „Term Auction Facility (TAF)“, jehož prostřednictvím si mohly finanční instituce půjčovat peníze za velmi nízký úrok.²⁶ V lednu 2008 president Bush podepsal zákon o 150 miliardovém stimulačním balíčku. Žádný z těchto pokusů však již nedokázal finanční krizi odvrátit. Jak již bylo zmíněno v kapitole „Příčiny finanční krize, její průběh a dopady“, k největší akceleraci došlo po krachu investiční banky v září 2008. Ministr financí Henry Paulson odmítl poskytnout pomoc této bance, protože nechtěl vytvořit precedent, na jehož základě by stejnou záchranu mohly požadovat i ostatní velké finanční společnosti. V souvislosti s příčinami problémů, které stály za úpadkem velkých bank v USA, se často zmiňuje termín „morální hazard“. Společnosti obchodující s penězi svých klientů se chovaly iracionálně při posuzování rizika. Jejich jediným motivem byl co nejvyšší zisk, aniž by si připustily odpovědnost za špatná rozhodnutí. Systém odměňování bankéřů, kteří jednotlivé obchody uskutečňovali, takovému fungování značně pomáhal, protože bonusy se vyplácely s ohledem na výši zisku, bez zohlednění rizika. Vedení bank jako Goldman Sachs, Lehman Brothers, či Bear Stern prostě předpokládalo, že v případě problému jim stát pomůže, protože jsou „too big to fail“. Prezidentova administrativa nechtěla tento přístup podpořit záchranou banky, která se vědomě chovala nezodpovědně. Během několika dní v září 2008 ovšem krize eskalovala do tak vážného bodu, že se americká ekonomika kvůli krizi likvidity téměř zastavila. Vláda nakonec musela jednat, aby odvrátila kolaps ostatních odvětví trhu. Jako první přišly rychlé kroky v podobě zřízení dočasného fondu záruk, disponující 50 miliardami dolarů a půjčka 85 miliard dolarů, kterou centrální banka FED poskytla pojišťovně AIG, jenž musela vyplácet credit swapy za špatné CDO. Tyto injekce kapitálu byly nezbytné pro rozhýbání toku peněz, k řešení krize však bylo potřeba učinit mnohem větší zásah. K tomu však již pravomoc vlády a FEDu nestačila. 20. září Administrativa prezidenta Bushe předložila kongresu,

²⁶HENNESSEY, Keith a Edward P. LAZEAR. Observations on the Financial Crisis. In: *Hoover institution* [online]. Stanford, California: Hoover Institution Press Stanford University, 2013 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <http://www.hoover.org/news/read-keith-hennesseys-and-edward-p-lazeers-new-book-observations-financial-crisis>

po konzultaci s jeho vedoucími představiteli, návrh programu na pomoc s problémovými aktivy, tzv.: „Troubled Asset Relief Program (TARP)“. Do roku 2009 bylo učiněno několik dalších zásahů vlády a centrální banky, které měly za cíl snížit dopady finanční krize. Příkladem může být pomoc automobilovému průmyslu, který byl v důsledku finanční krize postižen razantním propadem prodejů aut. S ohledem na rozsah práce se však detaily těchto opatření nebudu zabývat.

Krise odhalila systémové problémy, které se ve finančním sektoru objevily po jeho částečné deregulaci. Zejména zcela neregulovaný trh s finančními deriváty a „morální hazard“ finančních domů, které jakoby zapomněly na jedno ze základních pravidel obchodu, kterým je posuzování rizika, přinutily vládu zasáhnout a vložit do ekonomiky obrovský obnos peněz. Skutečnost, že bohaté společnosti, zaměstnávající nadstandardně placené investiční bankéře, vyvázly z krize téměř bez úhony a naproti nim stojící tisíce domácností, které kvůli krizi přišly o své domy, auta, zaměstnání, přispěla k zvýšení politického tlaku na úpravu regulace finančního trhu. Dopady krize prostě nešlo přehlédnout. Nakonec peníze použité pro sanaci ohrožených společností byly penězi daňových poplatníků, voličů. V roce 2009 inicioval vznik nového zákona regulujícího finanční instituce nový prezident Barack Obama. Tento zákon, známý jako: „The Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act“ byl přijat v roce 2010.

3.1 The Emergency Economic Stabilization Act

S prohlubováním krize a odkrýváním hloubky problémů, do kterých se banky při obchodování s úvěrovými deriváty dostaly, začalo být Henry Paulsonovi zřejmé, že k odvrácení hluboké krize bude potřeba výrazný zásah státu.²⁷ Na jaře 2008 pověřil své poradce Neela Kashkariho a Phillipa Swagela, aby vypracovali plán, jak postupovat v případě zhroucení trhu.²⁸ Plán počítal s nutností vykoupit problémová aktiva od bank za téměř 500 miliard dolarů. Když v září 2008 padla banka Lehman Brothers, pojišťovna AIG byla nucena požádat FED o půjčku a další finanční instituce se dostaly do problémů s likviditou, by tento plán s podporou prezidenta George Bushe a předsedy

²⁷SORKIN, Andrew Ross. *Too big to fail: the inside story of how Wall Street and Washington fought to save the financial system from crisis--and themselves*. New York: Viking, 2009, xx, 600 p., [16] p. of plates. ISBN 978-067-0021-253. Str.80-95

rady guvernérů FEDu Bena Bernankeho předložen kongresu. Henry Paulson ve svém vystoupení před senátní bankovní komisí označil potřebu záchranného programu jako nezbytné opatření pro stabilizaci ekonomiky.²⁹ Zmínil, že nefunkční finanční systém ohrožuje úspory občanů, schopnost zákazníků i firem nakupovat, investovat a má dopad i na zaměstnanost. Cílem záchranného programu je zlepšit likviditu, důvěru investorů v trh a minimalizovat dopady na HDP.³⁰

První návrh zákona byl odmítnut, ale upravená verze již hlasováním prošla. Záchranný plán byl 3. října 2008 přijat jako „The Emergency Stabilization Act of 2008“ a je známý jako „bailout“, čili výpomoc, nebo záchrana finančního systému. Tento zákon umožnil vládě vytvořit fond s potenciálním jměním 700 miliard dolarů, tzv. „Troubled Asset Relief Program (TARP)“, jehož prostředky byly použity na výkup problémových aktiv od bank a tím dodaly do finančního systému volné prostředky a pomohly rozhábat trh. Peníze fond obdržel postupně. Prvních 250 miliard bylo k dispozici okamžitě a dalších 100 miliard po schválení prezidenta. Zbýlých 350 miliard však podléhalo schválení kongresu. Prezident však má právo vetovat záporné rozhodnutí kongresu. Pod ministerstvem financí vznikl nový Úřad pro finanční stabilitu, který dostal na starost chod celého programu. Ministr financí musí podle přijatého znění zákona konzultovat jednotlivé kroky záchranného programu s Radou Guvernérů FEDu a dalšími pěti kontrolními úřady.

Pro finanční instituce, které se záchranného programu zúčastnily, musely podle zákona splnit určité podmínky. Jednou z nich je, že ministerstvu financí musí poskytnout záruku na nákup jejich akcií. Další podmínkou je například zákaz nabízet nejvyššímu vedení odměny, které by podbízely k zvýšenému riziku při obchodování. Rovněž bylo zakázáno poskytovat tzv. zlaté padáky pro vysoké manažery, ačkoliv toto omezení nebylo retroaktivní a vztahovalo se pouze na nově uzavřené manažerské smlouvy.

V souvislosti se záchranným programem se objevily i spekulace o možném střetu zájmů. Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, ministr financí Henry Paulson

²⁸ HILSENATH, JON, DEBORAH SOLOMON a DAMIAN PALETTA. Paulson, Bernanke Strained for Consensus in Bailout. *The Wall Street Journal* [online]. 2008, 10.11. 2008 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://www.wsj.com/articles/SB122628169939012475>

²⁹ Testimony by Secretary Henry M. Paulson, Jr. before the Senate Banking Committee on Turmoil in US Credit Markets: Recent Actions regarding Government Sponsored Entities, Investment Banks and other Financial Institutions. *U.S. Department of the Treasury* [online]. 23.9.2008 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.treasury.gov/press-center/press-releases/Pages/hp1153.aspx>

³⁰ CASSIDY, John. *Jak selhávají trhy: logika ekonomických kalamit*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2012, 420 s. ; XXI. století. ISBN 978-80-200-2100-7. Str.323-340

byl před svým jmenováním zaměstnán jako výkonný ředitel investiční banky Goldman Sachs. Tato banka byla do obchodů s deriváty zapojena podobně stejně jako zkrachovalá Lehman Brothers. Z krize však vyšla poměrně silná, protože těžila z nákupu zajištěných dluhových obligací (CDO) vydaných AIG. Když byla tato pojišťovna nucena požádat FED o záchranu, bylo to z velké části právě kvůli povinnosti vyplatit pojistné bance Goldman Sachs. Také další člen týmu, který záchranný program připravoval, Neel Kashkari, byl dříve zaměstnán na vysokém postu u Goldman Sachs. Paulson Kashkariho přirozeně angažoval ve státní správě, protože jej znal ze společného působení na Wall Street. K žádnému vyšetřování možného ovlivnění zákona ve prospěch konkrétní finanční instituce, či jednotlivců nedošlo, ovšem takto úzké propojení prezidentovy administrativy s privátním finančním sektorem jistě opravňuje k pochybnostem, zda již nedošlo ke střetu zájmů.

3.2 The Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act

Finanční krize otřásla nejenom světem financí, ale přelila se do celého hospodářství. Dotkla se prakticky všech obyvatel USA a stalo se z ní celospolečenské téma. Názor běžného občana byl takový, že nenasytlost a hamižnost několika málo lidí způsobila ztrátu pro několik desítek miliónu. Politici věděli, že je nutné provést změny, které by napříště takovému kolapsu zabránily. Nešlo jen počkat, až krize odezní a pak pokračovat v zajetých kolejích, jak se v Americe říká: „business as usual“. V červnu 2009 předal nový prezident Barack Obama kongresu návrhy, jak by měla vypadat nová legislativní úprava regulace finančnictví. Situace se velmi podobala období po velké hospodářské krizi ve 20. století. I po této události došlo k zavedení nových zákonů, které měly opakování krize vyloučit. Tehdy byl přijat zákon „Glass-Steagall (The Banking Act of 1933)“, který podepsal jako prezident Frank Delano Roosevelt. Došlo k oddělení investičního a komerčního bankovníctví a byla založena vládní společnost Federal Deposit Insurance Corporation (FDIC), která poskytuje pojištění vkladů u bank a spořitelen.³¹ Na konci dvacátého století však sílil tlak na zrušení regulace, která jak se tehdy zdála, nereflektovala potřeby moderního světa finančních derivátů, hedgeových

³¹Who is the FDIC?. *Federal Deposit Insurance Corporation: Each depositor insured to at least \$250,000 per insured bank* [online]. 30.10.2014 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <https://www.fdic.gov/about/learn/symbol>

fondů a globalizace finančních trhů. Sedmdesát let starý zákon byl zrušen výnosem „Gramm-Leach-Bliley Act od 1999“, který podepsal Bill Clinton. Návrh nové regulace prezidenta Obamy tedy opětovně zavádí kontrolu tam, kde ji jeho demokratický předchůdce zrušil.

Návrhy prezidenta se zabývala Senátní bankovní komise, které předsedal senátor za demokraty Chrise Dodd a Výbor pro finanční služby sněmovny reprezentantů, které předsedal Barney Frank. Zákon, který vznikl v těchto komisích dostal přezdívku Dodd–Frank, která vyzdvihuje podíl těchto dvou politiků na jeho přípravě. Oficiální název je „The Dodd- Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act of 2010“.³² Rozsáhlý je nejen počtem stran, úctyhodných 2300, ale hlavně šířkou dopadu, která ovlivňuje finanční záležitosti bankovních i nebankovních finančních institucí obchodujících na území spojených států amerických. Je rozdělen do šestnácti částí, které se zabývají specifickými oblastmi. Jmenujme alespoň několik z nich: finanční stabilita, nový režim řádné likvidace, nový způsob regulace a dohledu nad pojišťovnictvím, ochrana spotřebitelů, nebo zavedení regulace trhu s finančními deriváty. Část finanční stability zavádí nový, meziagenturní dohlížecí orgán „Financial Stability Oversight Council (FSOC)“. Ten je složen ze zástupců již existujících regulačních úřadů a FEDu. Za úkol má sledovat finanční systém a v případě potřeby navrhnout novou regulaci. Rovněž vytváří prostor pro lepší koordinaci jednotlivých regulačních úřadů. Nový režim likvidace je reakcí na kritizovanou podporu velkých investičních bank. V tomto režimu bude FDIC dohlížet na likvidaci, aby minimalizovala ztrátu. V oblasti pojišťovnictví zákon vytváří „Federal Insurance Office (FIO)“, který vznikne pod ministerstvem financí. Tento úřad má za úkol sledovat trh pojišťovnictví, navrhnout a modernizovat jeho regulaci.

„The Dodd- Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act of 2010“ byl přijat kongresem 15. Července 2010 a prezident Barack Obama jej podepsal 21. července 2010.

³²MAYER BROWN LLP. *Understanding the New Financial Reform Legislation: The Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act* [online]. 2010, 16.8.2010 [cit. 2015-03-20]. version 4. Dostupné z: <http://www.mayerbrown.com/files/Publication/1ec275f4-5618-4a63-9d38-3129010c06db/Presentation/PublicationAttachment/ef42ecce-49ff-44b2-b37a-72b81d87fb79/Final-FSRE-Outlinev2.pdf>

4. Projednávání sledovaných opatření v Kongresu

Oba sledované návrhy zákonů byly projednávány za odlišné situace z pohledu složení kongresu. V září roku 2008, kdy se projednával „The Emergency Economic Stabilization Act“, měli v kongresu většinu demokraté, což při snaze o prosazení návrhu, který vzešel od administrativy republikánského prezidenta, byla jistě nevýhoda. Složení bylo kongresu následující:

Grafický přehled složení kongresu v roce 2008

Tabulka č. 1 – Sněmovna reprezentantů:

Složení Sněmovny reprezentantů - 110. Kongres (2007-2009)	
	Počet křesel
Demokraté	233
Republikáni	202
Ostatní	0
Celkem křesel	435

Zdroj: U. S. House of Representatives³³

Tabulka č. 2 - Senát:

Složení Senátu - 110. Kongres (2007-2009)	
	Počet křesel
Demokraté	49
Republikáni	49
Ostatní	2
Celkem křesel	100

Zdroj: U.S.Senate³⁴

Když se v roce 2010 hlasovalo o „The Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act“, tedy o zákonu, jehož vznik inicioval prezident Obama a jehož přípravu vedli Chris Dodd a Barney Frank, oba demokraté, bylo složení kongresu takovéto:

³³Congress Profiles: 110th Congress (2007–2009). *History, Art & Archives: United States House Of Representatives* [online]. 2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <http://history.house.gov/Congressional-Overview/Profiles/110th/>

Grafický přehled složení kongresu v roce 2008

Tabulka č. 3 – Sněmovna reprezentantů:

Složení Sněmovny reprezentantů - 111. Kongres (2009-2011)	
	Počet křesel
Demokraté	257
Republikáni	178
Ostatní	0
Celkem křesel	435

Zdroj: U. S. House of Representatives ³⁵

Tabulka č. 4 - Senát:

Složení Senátu - 111. Kongres (2009-2011)	
	Počet křesel
Demokraté	57
Republikáni	41
Ostatní	2
Celkem křesel	100

Zdroj: U.S.Senate ³⁶

Následující podkapitoly nabídnou přehled, jak hlasování za těchto podmínek probíhalo.

4.1 The Emergency Economic Stabilization Act of 2008

Události spojené s finanční krizí v září roku 2008 akcelerovaly. Nezbytnost rychlého řešení vedla ministerstvo financí k předložení poměrně stručného návrhu zákona, jenž by měl díky své jednoduchosti větší šanci projít rychle kongresem. Návrh zákona podpořil prezident George Bush i předseda rady guvernérů FEDu Ben

³⁴SENATE HISTORY: Party Division in the Senate, 1789-Present. *United States Senate* [online]. 2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z:

http://www.senate.gov/pagelayout/history/one_item_and_teasers/partydiv.htm

³⁵Congress Profiles: 111th Congress (2009–2011). *History, Art & Archives: United States House Of Representatives* [online]. 2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <http://history.house.gov/Congressional-Overview/Profiles/111th/>

³⁶SENATE HISTORY: Party Division in the Senate, 1789-Present. *United States Senate* [online]. 2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z:

http://www.senate.gov/pagelayout/history/one_item_and_teasers/partydiv.htm

Bernanke.³⁷ Podporu získal také u obou prezidentských kandidátů, u senátorů Baracka Obamy a Johna McCaina, kteří ve společném prohlášení vyzvali ke spolupráci při ochraně americké ekonomiky.³⁸ U zastánců návrhu převládalo přesvědčení, že zásah státu do finanční krize zabrání hlubšímu propadu ekonomiky a bude prevencí ztráty důvěry světových investorů k americkému trhu.

Návrh ovšem měl i řadu odpůrců, a to z řad demokratů i republikánů. Bezprecedentní objem peněz, se kterým záchranný plán počítal, představoval podle republikánských kritiků příliš velké riziko zadlužení. Republikáni tradičně inklinují k minimalistické vládě, která jen málo zasahuje do přirozeného prostředí trhu. Kritici z řad demokratů zase zdůrazňovali sociální nerovnost tohoto návrhu, protože jeho důsledkem je velká podpora finančních institucí a malá podpora občanů.

O návrhu se poprvé hlasovalo ve Sněmovně reprezentantů v pondělí 29. 9. 2008. Tomuto hlasování předcházelo intenzivní vyjednávání, jehož výsledkem byl návrh, který měl být přijatelný pro většinu kongresu. Počítalo se s přijetím návrhu ve Sněmovně reprezentantů a s následným hlasováním v senátu ve středu 1. 10. 2008.

Volba však dopadla jinak a návrh nebyl přijat. Při hlasování, které pro úspěšné přijetí zákona vyžadovalo prostou většinu, bylo proti 228 kongresmanů a pro jenom 205. Zajímavý je počet republikánů a demokratů hlasujících pro a proti návrhu. Pouze 65 republikánských kongresmanů hlasovalo pro návrh a 133 jich bylo proti. Přestože návrh podpořil republikánský prezident a inicioval republikánský ministr vnitra. U demokratů nebyl poměr odpůrců a příznivců tak velký a navíc výrazně převládali příznivci. 140 demokratických kongresmanů hlasovalo pro návrh a 95 proti. Jinými slovy: tři pětiny demokratů hlasovalo pro návrh, zatímco dvě třetiny republikánů návrh odmítlo.

³⁷President's Address to the Nation. *The White House: President George W. Bush* [online]. 24.9. 2008, 2008 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2008/09/print/20080924-10.html>

³⁸Joint statement from President-elect Barack Obama and U.S. Senator John McCain. *Change.gov: The Office of the president - elect* [online]. 2008, 2015 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: http://change.gov/newsroom/entry/joint_statement_from_president_elect_barack_obama_and_us_senator_john_mccai/

Tabulka č. 5 – SNĚMOVNA REPREZENTANTŮ: Hlasování 29. 9. 2008

	TOTALS		DEMOCRAT	REPUBLICAN
☐ AYE	205	 47%	140	65
☐ NO	228	 53%	95	133
NOT VOTING	1	0%	0	1
REQUIRED:	Simple Majority			

Zdroj: GovTrack³⁹

Návrh obsahoval mnoho bodů, které byly pro odpůrce nepřijatelné. Po neúspěšném hlasování pokračovala vyjednávání v příslušných komisích o přijatelné podobě zákona. Oponenti chtěli nastavit limity na platy managementu, odmítli také, aby Henry Paulson mohl záchranný program řídit bez dohledu kongresu a bez odpovědnosti. Demokratičtí kongresmani také požadovali zvýšení daní, které by v budoucnu pomohlo pokrýt výdaje na záchranu ekonomiky.

Ve středu 1. 10. 2008 se o návrhu hlasovalo v senátu. Text návrhu byl na základě zmíněných podnětů přepracován a doplněn. O návrhu se ale nehlasovalo samostatně, protože byl připojen jako dodatek k zákonu týkajícího se duševního zdraví, označeném H. R. 1424 (110th). Nejdříve se tedy hlasovalo o připojení návrhu jako dodatku. Toto hlasování dopadlo ve prospěch návrhu poměrem hlasů 74 k 25.

Tabulka č. 6 - SENÁT: Hlasování o připojení jako dodatek k H. R. 1424 (110th). 1. 10. 2008

	TOTALS		DEMOCRAT	REPUBLICAN	INDEPENDENT
☐ YEA	74	 74%	40	33	1
☐ NAY	25	 25%	9	15	1
NOT VOTING	1	1%	1	0	0
REQUIRED:	3/5				

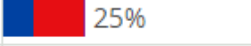
Zdroj: GovTrack⁴⁰

³⁹H.R. 3997 (110th): Defenders of Freedom Tax Relief Act of 2007: HOUSE VOTE #674 IN 2008. *GovTrack.us: Tracking the United States Congress* [online]. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <https://www.govtrack.us/congress/votes/110-2008/h674>

⁴⁰On the Amendment S.Amdt. 5685 to H.R. 1424: SENATE VOTE #212 IN 2008. *GovTrack.us: Tracking the United States Congress* [online]. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <https://www.govtrack.us/congress/votes/110-2008/s212>

Senát poté hlasoval o přijetí návrhu H. R. 1424 (110th) jako celku. K úspěšnému přijetí návrhu bylo potřeba 3/5 většiny hlasů. Hlasování dopadlo naprosto shodně s předcházejícím hlasováním o připojení dodatku. 74 senátorů bylo pro návrh a 25 proti. Návrh byl přijat a na rozdíl od hlasování ve Sněmovně reprezentantů, nebyl počet odpůrců z řad republikánských senátorů tak velký.

Tabulka č. 7 - SENÁT: Hlasování o H. R. 1424 (110th). 1. 10. 2008

	TOTALS		DEMOCRAT	REPUBLICAN	INDEPENDENT
YEA	74	 74%	40	33	1
NAY	25	 25%	9	15	1
NOT VOTING	1	1%	1	0	0
REQUIRED:	3/5				

Zdroj: GovTrack⁴¹

Tabulka č. 8 - SNĚMOVNA REPREZENTANTŮ: Hlasování 3. 10. 2008

	TOTALS		DEMOCRAT	REPUBLICAN
YEA	263	 61%	172	91
NAY	171	 39%	63	108
REQUIRED:	Simple Majority			

Zdroj: GovTrack⁴²

Zákon „The Emergency Economic Stabilization Act of 2008“ byl přijat a ještě 3. 10. 2008 byl podepsán prezidentem Bushem.⁴³

⁴¹H.R. 1424 (110th): Paul Wellstone Mental Health and Addiction Equity Act of 2007: SENATE VOTE #213 IN 2008. *GovTrack.us: Tracking the United States Congress* [online]. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <https://www.govtrack.us/congress/votes/110-2008/s213>

⁴²H.R. 1424 (110th): Paul Wellstone Mental Health and Addiction Equity Act of 2007: HOUSE VOTE #681 IN 2008. *GovTrack.us: Tracking the United States Congress* [online]. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <https://www.govtrack.us/congress/votes/110-2008/h681>

⁴³Emergency Economic Stabilization Act of 2008. *OpenCongress* [online]. 2015 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: https://www.opencongress.org/wiki/Emergency_Economic_Stabilization_Act_of_2008

4.2 The Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act

S drobným odstupem po krizi, resp. po uhašení největšího požáru a po analýze jejich příčin bylo jasné, že musí dojít k systémovým změnám, aby se situace nemohla opakovat. Nově zvolený prezident Barack Obama převzal iniciativu a v létě roku 2009 předal kongresu návrhy legislativních úprav, které připravila jeho administrativa.⁴⁴ Návrhu se ujali člen sněmovny reprezentantů Barney Frank a senátor Chris Dodd, kteří na znění nového zákona pracovali v komisích v obou komorách kongresu. Jejich záměrem bylo připravit zákon jako „bipartisan“, tedy nadstranicky, za přispění demokratů i republikánů a hlavně přijatelný pro oba tábory. Přes tuto snahu, se navrhovaná podoba zákona setkala s kritikou. Hlavním argumentem odpůrců, zejména z řad republikánů, je jeho komplikovanost a objemnost. Aplikace tohoto zákona v praxi totiž vyžadovala vytvoření mnoha dalších regulativ, které představují velkou administrativní zátěž pro firmy, kterých se týká.⁴⁵ Kritika z řad demokratů argumentovala jeho přílišnou mírností a nedostatečným řešením příčin problémů.

První hlasování o návrhu zákona proběhlo ve Sněmovně reprezentantů v prosinci 2009. Pro úspěšné přijetí návrhu byla vyžadována prostá většina hlasů. Návrh prošel hlasováním s poměrem hlasů 223 pro a 202 proti.

Tabulka č. 9 - SNĚMOVNA REPREZENTANTŮ: Hlasování 11. 12. 2009

	TOTALS		DEMOCRAT	REPUBLICAN
☐ AYE	223	 51%	223	0
☐ NO	202	 47%	26	176
NOT VOTING	9	 2%	7	2
REQUIRED:	Simple Majority			

Zdroj: GovTrack⁴⁶

⁴⁴Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act. *Investopedia* [online]. 2015 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://www.investopedia.com/terms/d/dodd-frank-financial-regulatory-reform-bill.asp>

⁴⁵ČT24. Obama podepsal stěžejní zákon o reformě finančního sektoru. ČT24 [online]. 21. 7. 2010, 21. 7. 2010 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/96373-obama-podepsal-stezejni-zakon-o-reforme-financniho-sektoru/>

⁴⁶H.R. 4173 (111th): Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act: HOUSE VOTE #968 IN 2009. *GovTrack.us: Tracking the United States Congress* [online]. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <https://www.govtrack.us/congress/votes/111-2009/h968>

Z tabulky o hlasování je zřejmé, že pro přijetí nehlasoval ani jeden republikánský kongresman. Návrh tedy prošel zcela díky převaze demokratů ve sněmovně.

Hlasování v Senátu proběhlo v květnu 2010. Pro přijetí návrhu byla vyžadována prostá většina hlasů. Návrh nakonec prošel hlasováním při poměru hlasů 59 pro a 39 proti.

Tabulka č. 9 - SNĚMOVNA REPREZENTANTŮ: Hlasování 20. 05. 2010

	TOTALS	DEMOCRAT	REPUBLICAN	INDEPENDENT
YEA	59 59%	53	4	2
NAY	39 39%	2	37	0
NOT VOTING	2 2%	2	0	0
REQUIRED:	Simple Majority			

Zdroj: GovTrack⁴⁷

I v Senátu představovali republikáni téměř opoziční monolit. Pro návrh hlasovali pouze 4 republikánští senátoři. Návrh byl přijat díky převaze demokratů v Senátu. Došlo ovšem k situaci, která je pro legislativní proces v USA specifická. Senátem a Sněmovnou reprezentantů prošel zákon v jiné podobě, bylo tedy potřeba obě přijaté verze návrhu sladit ve finální znění zákona. Mezikomorová komise použila jako výchozí text verzi přijatou v Senátu. Důvodem bylo, že právě tato verze byla doplněna o části, které ve verzi přijaté ve Sněmovně reprezentantů nebyly. Příkladem mohou být tzv. Volckerovo pravidlo a dodatek senátora Dicka Durbina.⁴⁸ Volcerovo pravidlo zakazuje komerčním bankám obchodovat tzv. na vlastní účet. V praxi tak zamezuje spekulativním obchodům s různými finančními deriváty, hedgeovými fondy apod. „Durbínův“ dodatek mění pravidla pro účtování poplatků za platební a kreditní karty a rovněž upravuje jejich regulaci FEDem.⁴⁹ Oba tyto návrhy se do finálního znění zákona

⁴⁷ H.R. 4173 (111th): Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act: SENATE VOTE #162 IN 2010. *GovTrack.us: Tracking the United States Congress* [online]. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <https://www.govtrack.us/congress/votes/111-2010/s162>

⁴⁸ HERSZENHORN, DAVID M. Bill Passed in Senate Broadly Expands Oversight of Wall St. *International New York Times* [online]. 20.5. 2010, 2010 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2010/05/21/business/21regulate.html>

⁴⁹ MAYER BROWN LLP. *Understanding the New Financial Reform Legislation: The Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act* [online]. 2010, 16.8.2010 [cit. 2015-03-20]. version 4. Dostupné z: <http://www.mayerbrown.com/files/Publication/1ec275f4-5618-4a63-9d38-3129010c06db/Presentation/PublicationAttachment/ef42ecce-49ff-44b2-b37a-72b81d87fb79/Final-FSRE-Outline2.pdf>

dostaly, ačkoliv Volckerovo pravidlo bylo podstatně zmírněno a platí jenom v omezené míře.

V červenci 2009 komise vytvořila finální znění zákona, který je průnikem mezi oběma přijatými verzemi. Jako první hlasovala o přijetí této podoby Sněmovna reprezentantů 30. 6. 2010. Pro přijetí návrhu byla vyžadována prostá většina. Návrh byl přijat s poměrem hlasů 237 pro a 192 proti.

Tabulka č. 10 - SNĚMOVNA REPREZENTANTŮ: Hlasování 30. 06. 2010

	TOTALS		DEMOCRAT	REPUBLICAN
YEA	237	 55%	234	3
NAY	192	 44%	19	173
NOT VOTING	4	1%	2	2
REQUIRED:	Simple Majority			

Zdroj: GovTrack⁵⁰

Jak je z tabulky hlasování patrné, návrh se setkal především s masivním odporem republikánů. Pouze tři republikánští kongresmani hlasovali pro přijetí návrhu. V porovnání s volbou v prosinci 2009 se mezi demokraty objevilo o 7 hlasů proti více.

Hlasování v senátu proběhlo 15. 7. 2010. Pro přijetí byla vyžadována prostá většina. Návrh byl přijat poměrem hlasů 60 pro a 39 proti.

Tabulka č. 11 - SENÁT: Hlasování 15. 07. 2010

	TOTALS		DEMOCRAT	REPUBLICAN	INDEPENDENT
YEA	60	 61%	55	3	2
NAY	39	 39%	1	38	0
REQUIRED:	Simple Majority				

Zdroj: GovTrack⁵¹

Podobně jako ve Sněmovně reprezentantů, byla naprostá většina odpůrců z řad republikánů. Pouze 3 republikánští senátoři hlasovali pro přijetí zákona. Při porovnání

⁵⁰H.R. 4173 (111th): Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act: HOUSE VOTE #413 IN 2010. *GovTrack.us: Tracking the United States Congress* [online]. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <https://www.govtrack.us/congress/votes/111-2010/h413>

s volbou z května 2010 je výsledek velmi podobný. Naprostá většina republikánů hlasovala proti návrhu a ten byl přijat především díky převaze demokratů. Zákon byl podepsán prezidentem Obamou 21. 7. 2010.⁵²

5. Zhodnocení

5.1. *Nakolik se hlasovalo stranicky?*

Průběh hlasování a jeho výsledky jsou v mnohém překvapivé. Předpoklad, že hlasování bude odrážet politickou příslušnost a že návrh pocházející od republikánské administrativy podpoří především straniční kongresmani, se nepotvrdil. V obou případech měli většinu křesel ve Sněmovně reprezentantů demokraté. Situace v Senátu byla v roce 2008 vyrovnaná, obě hlavní strany měly 49 křesel. V roce 2010 však měli demokraté v Senátu většinu.

Hlasování o „The Emergency Economic Stabilization Act of 2008“ probíhalo ve velmi napjaté atmosféře. Aktuální ekonomická situace a z ní plynoucí naléhavost potřeby přijmou opatření, které odvrátí stupňující se krizi, zvyšovala ochotu politiků nalézt kompromisní řešení. Ministr financí Henry Paulson si byl vědom, že prosazení návrhu leží především na hlasech demokratů. Jeho úřad připravil poměrně prostý text zákona, který obsahoval jenom nezbytné body. Představa investice 700 miliard dolarů do nedůvěryhodných cenných papírů však nebyla atraktivní pro demokraty, ani pro republikány. Republikánská představa fungování státu počítá s minimem zásahů do přirozeného dění. Minimální stát, minimální regulace, minimální daně, ale za to pouze minimální záruky. Za běžných okolností demokraté inklinují k sociálně laděnému státu. Ačkoliv je jejich představa vzdálená se sociálním modelem, jak jej známe ze států Evropské Unie, podporují demokraté rozvinutý státní aparát, který se podílí na regulaci odvětví, jež mají dopad na občany, zejména pak ty z nižších sociálních vrstev. Navrhovaný záchranný balíček tak nekorespondoval s politikou ani jedné ze stran. Potřeba řešit krizovou situaci však upozadila ideologické rozpory. Rovněž bylo třeba vzít v úvahu blízkost prezidentských voleb, které se měly uskutečnit o několik měsíců

⁵¹H.R. 4173 (111th): Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act: SENATE VOTE #208 IN 2010. *GovTrack.us: Tracking the United States Congress* [online]. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <https://www.govtrack.us/congress/votes/111-2010/s208>

⁵²H.R. 4173 (111th): Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act. *GovTrack.us: Tracking the United States Congress* [online]. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <https://www.govtrack.us/congress/bills/111/hr4173>

později. Republikáni i demokraté si byli vědomi toho, že hlasování o takto silně medializovaném zákonu může ovlivnit voliče při prezidentské volbě. Samotní kandidáti návrh ve společném prohlášení podpořili, čímž dali najevo ochotu najít kompromis v krizových situacích. Při hlasování ve Sněmovně reprezentantů převažovaly u republikánů hlasy proti při obou hlasování, nicméně nejednalo se o jednoznačné odmítnutí. Při první volbě byly proti přibližně tři pětiny a při druhé volbě již pouze polovina. V Senátu pak většina republikánů návrh podpořila. Demokraté ve Sněmovně reprezentantů i v Senátu hlasovali vždy většinově pro.

Hlasování o zákonu „The Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act“ probíhalo ve zcela jiné atmosféře. Nejhorší projevy krize již odezněly, zůstala však potřeba změnit legislativu, aby se pro příště podobné situaci předešlo. Návrh zákona vzešel od prezidenta Obamy. Předsedové komisí, ve kterých se zákon připravoval, chtěli text vypracovat jako bipartijní, přijatelný pro obě hlavní politické strany. To se ovšem nepodařilo. Zákon, který bývá kritizován za svojí přílišnou rozvláčnost, podpořilo jen velmi málo republikánů. Hlasování proběhlo podle očekávání více stranicky. Demokraté prosadili tento zákon díky své převaze v obou komorách parlamentu.

Odpověď na otázku: „Nakolik se hlasovalo stranicky?“ není v případě první volby zcela jednoznačná. Je však nutné vyjít z podmínek, za kterých volba proběhla. Republikánská administrativa prezidenta Bushe navrhla zákon kongresu, ve kterém má ve Sněmovně reprezentantů většinu demokratická strana a situace v Senátu je vyrovnaná. Návrh nenašel podporu ani u většiny republikánských kongresmanů, přesto byl přijat během několika dní. Krizová situace v tomto případě přispěla k ochotě obou stran přistoupit na kompromis a hlasování proběhlo nestranicky.

U druhé volby je situace přehlednější. Návrh vytvořit zákon, který by upravil regulaci finančních společností a trhu s finančními deriváty vzešel od demokratického prezidenta a příprava probíhala v komisích, jimž předsedali demokraté. Příprava zákona trvala přibližně jeden rok. Hlasování probíhalo zcela klidně, přijetí, či nepřijetí zákona neneslo žádné bezprostřední důsledky, přestože v dlouhodobém horizontu představoval velmi významnou změnu ve fungování ekonomiky. Hlasovalo se stranicky, zákon neměl prakticky žádnou podporu republikánů ani v jedné komoře.

Hypotéza: „Americká politická reprezentace, která je bipolárně rozdělena, dokáže v případě ohrožení hlasovat nezaujatě a nestranicky.“ byla v tomto ohledu potvrzena.

5.2 Jaký byl vliv lobby na hlasování?

Jak je možné, že v době krize nedokázali demokraté přijít s protinávrem k republikánskému plánu na odkoupení problémových aktiv, který navíc podpořili? Diskuse ohledně řešení finanční krize byla sice široká, názorů na podobu možného zásahu státu bylo mezi politiky a odbornou veřejností několik, ale žádný z nich se neproměnil v konkrétní návrh. Existuje více vysvětlení, proč tomu tak bylo.

Prvním z nich je právě touto prací zkoumaná hypotéza, že v krizové situaci jsou strany schopné hledat nadstranické a kompromisní řešení, které vyřeší situaci a politici jsou schopni o nich jednat velice rychle. Pokud se objeví řešení, které vypadá použitelně, jsou politici ochotni jej podpořit.

Dalším možným vysvětlením by mohlo být působení zájmových skupin, které jsou schopné přesvědčit politiky o výhodnosti jednoho řešení. Jakkoliv může být toto vysvětlení považováno za spekulaci, je nezpochybnitelné, že lobbying je ve Spojených státech velmi rozvinutým oborem. Objem peněz, který do lobování plyne je opravdu velký a neustále se zvyšuje. Jen stěží bychom tento fakt odůvodnili, pokud bychom tvrdili, že lobbying nemá reálný dopad na rozhodování politiků. Jak již bylo v předchozích kapitolách zmíněno, lobování je legitimní činností a má v USA svoje pravidla, která jsou dána zákonem. Lobbisté musí být registrováni a rovněž je vyžadován oficiální záznam o každém střetnutí s politikem. Z těchto záznamů lze dohledat například jméno lobbisty, jméno politika, který se s lobbistou setkal, a co bylo předmětem schůzky. Bohužel právě předmět schůzky je v záznamech často zmíněn velmi obecně, takže sledovat vliv lobbyingu na konkrétní zákony je složité. Samotné lobování je ve Spojených státech společenským tématem a sledováním působení zájmových skupin se zabývá mnoho novinářů, dokumentaristů a nevládních organizací. Jednou z takových organizací je „Center for Responsive Politics (CRP)“, která se sledováním působení zájmových skupin zabývá již od roku 1983.⁵³ Na jejích internetových stránkách: [OpenSecrets.org](https://www.opensecrets.org), lze najít mnoho analýz a statistik týkajících se lobbyingu. Můžeme zde nalézt například statistiku, která ukazuje, které zákony byly v jednotlivých letech nejvíce lobbované.

⁵³ OpenSecrets.org: Our History. *OpenSecrets.org: Center for Responsive Politics* [online]. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <https://www.opensecrets.org/about/tour.php>

Pro rok 2008 to byly (prvních 6):

Bill Number	Congress	Bill Title	No. of Clients
H.R.2638	110	Consolidated Security, Disaster Assistance, and Continuing Appropriations Act, 2009	1,145
H.R.1424	110	Emergency Economic Stabilization Act of 2008	888
H.R.2419	110	Food, Conservation, and Energy Act of 2008	701
S.3230	110	Departments of Labor, Health and Human Services, and Education, and Related Agencies Appropriations Act, 2009	645
S.3001	110	Duncan Hunter National Defense Authorization Act for Fiscal Year 2009	572
H.R.6049	110	Energy Improvement and Extension Act of 2008	555

Zdroj:OpenSecrets.org⁵⁴

Pro rok 2010 to byly (prvních 6):

Bill Number	Congress	Bill Title	No. of Clients
H.R.3590	111	Patient Protection & Affordable Care Act	1,108
H.R.4213	111	Unemployment Compensation Extension Act of 2010	928
H.R.4872	111	Health Care and Education Reconciliation Act of 2010	797
H.R.4173	111	Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act	776
H.R.2454	111	American Clean Energy and Security Act of 2009	676
H.R.3962	111	Preservation of Access to Care for Medicare Beneficiaries and Pension Relief Act of 2010	644

Zdroj:OpenSecrets.org⁵⁵

Je zřejmé, že zákony, které jsme sledovali, patří mezi nejlépe lobbované zákony. Vliv na rozhodnutí kongresmanů a na konečnou podobu textu zákonů přímo prokázat nelze, protože takové údaje nejsou dostupné. Na základě těchto nepřímých důkazů však

⁵⁴Influence & Lobbying: Top Bills 2008. *OpenSecrets.org: Center for Responsive Politics* [online]. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <https://www.opensecrets.org/lobby/top.php?showYear=2008&indexType=b>

můžeme vyslovit domněnku, že zájmové skupiny měly na podobě a přijetí sledovaných zákonů velký zájem.

V souvislosti s finanční krizí se také objevily spekulace, které bychom mohli nazvat konspiračními teoriemi. Ačkoliv tyto spekulace vyznívají fantasticky, mají velkou skupinu příznivců. Například režisér Charles Ferguson s takovou teorií pracoval ve svém dokumentárním filmu „Inside Job (2010)“.⁵⁶ Jeho dokument hledá příčiny finanční krize a odkrývá propojení světa politiky a financí. Název pak odkazuje na podezření, že obří objemy peněz, které byly použity pro záchranu finančních společností, byly vlastně krádeží s pomocí lidí zevnitř, tzn. bývalých zaměstnanců finančních firem, kteří přešli krátce před vypuknutím krize do státních služeb. Osobně však tyto teorie považuji za velice spekulativní a samotný dokumentární film bych hodnotil jako tendenční. Musím však uznat, že odkrytá propojení osob na straně soukromých finančních společností a státní správy jsou přinejmenším alarmující a svědčí o nutnosti se jimi zabývat.

Osobně se po provedeném rozboru přikláním k tvrzení, že politici v krizových situacích dokážou překonat stranickou příslušnost a přijmout takové opatření, které je sice vzdálené jejich politické ideologii, ale je objektivně v danou chvíli nejlepším řešením. Vliv lobby na politická rozhodnutí vnímám jako reálný a legitimní. Lobbying je realizován na základě ústavních práv občanů USA a regulován zákonem. Jestli se politici při hlasování řídí vlastním svědomím, nebo se nechají korumpovat, je však otázka, na kterou tato práce nemůže odpovědět.

Závěr

Finanční krize, která ve Spojených státech amerických naplno propukla v roce 2008, nebyla prvním, nebo ojedinělým jevem v americké historii. Svým rozsahem snese srovnání s Velkou hospodářskou krizí z dvacátých let minulého století. Příčiny obou krizí mají společné rysy, zejména špatně odhadnutou míru rizika, kterou byli obchodníci na finančních trzích ochotni akceptovat. Legislativa, kterou zákonodárci v minulém století po krizi přijali, účinně bránila opakování podobných událostí. V devadesátých

⁵⁵OpenSecrets.org: Top Bills 2010. *OpenSecrets.org: Center for Responsive Politics* [online]. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <https://www.opensecrets.org/lobby/top.php?showYear=2010&indexType=b>

⁵⁶ *Finanční krize [Inside Job]* [dokumentární film]. Režie Charles Ferguson. USA, 2010. Sony Pictures Classics

letech dvacátého století ovšem došlo k uvolnění regulací a navíc vznikl a rostl zcela nový trh s finančními deriváty založenými na úvěrech a jejich pojistkách. Tento nový druh obchodu byl akcelerován dalšími faktory, jako byla například tzv. internetová bublina. Po jejím splasknutí centrální banka reagovala snížením úrokových sazeb, což sice vedlo k oživení ekonomiky, ale zároveň vzrostlo zadlužení obyvatel, kteří získali přístup k úvěrům s nízkými úroky. Když FED v roce 2005 základní úrokové sazby bankám zvedl, promítlo se to i do výše úroků hypoték bez fixace. Lidé začali mít potíže se splácením úvěrů a konsekvantně došlo k propadu realitního trhu. Banky, které obchodovaly s úvěrovými deriváty bez důkladného zvážení rizika nesplácení, se dostaly do problémů a postupně krachovaly. Potíže s nedostatečnou likviditou postupně ochromily celý bankovní systém a americká ekonomika se ocitla v hluboké finanční krizi.

Na vzniklou situaci bylo nutné reagovat, hrozilo, že se finanční krize bude ještě více prohlubovat a dojde ke krachu největších finančních společností. To by mělo rozsáhlé dopady na americké hospodářství. Ministr financí Henry Paulson v září 2008 navrhl řešení v podobě záchranného balíčku opatření, jehož součástí byl „The Emergency Economic Stabilization Act“, na jehož základě měly být státem odkoupena problémová aktiva. Objem peněz určených k tomuto obchodu dosahoval 700 miliard dolarů. Návrh byl při hlasování ve Sněmovně reprezentantů odmítnut, přestože jeho podporu vyjádřil prezident Bush i kandidáti na prezidentskou funkci McCain a Obama. Po dalším vyjednávání a změnách v textu byl o několik dní později návrh přijat při hlasování v Senátu. Přepracovaný návrh byl poté přijat i ve Sněmovně reprezentantů a prezident jej bezodkladně podepsal. Ohledně návrhu se objevily teorie, že Henry Paulson vědomě a významně přispívá k záchraně banky Goldman Sachs, kterou před nástupem do funkce ministra financí vedl, zatímco pomoc bance Lehman Brothers odmítl. Zůstalo však pouze u spekulací, které osobně hodnotím jako absurdní. Henry Paulson činil rozhodnutí s ohledem na aktuální situaci a mnoho faktorů bohužel nebylo možné předvídat. Objem peněz poskytnutý k záchraně bank také rozpoutal společenskou debatu, nakolik je morální zachraňovat finanční společnosti penězi ze státní pokladny, když příčinou krize jsou právě tyto subjekty. I proto se při projednávání textu „The Emergency Economic Stabilization Act“ jednalo o vytvoření podmínky nastavit strop pro odměny pro vedení zachraňovaných firem.

Ačkoliv návrh pocházel od administrativy republikánského prezidenta, podpořila jeho přijetí většina demokratických kongresmanů. Ti v době hlasování představovali

v obou komorách Kongresu většinu a pro přijetí byly rozhodující především jejich hlasy. Zákon podpořila většina republikánských senátorů a téměř polovina republikánských členů Sněmovny reprezentantů a společně s hlasy demokratických kongresmanů byl přijat. Prokázali, že v krizové situaci se stává prioritou řešení situace a ideologické rozdíly jsou až druhořadé.

V roce 2009 prezident Barack Obama představil návrh legislativních opatření, která by pomohla předejít opakování finanční krize v takovém rozsahu. Přípravy zákona se ujaly příslušné komise v obou komorách Kongresu a ještě na konci roku bylo o návrhu poprvé hlasováno ve Sněmovně reprezentantů. Návrh byl přijat, ačkoliv pro něj nehlasoval žádný republikán. Krizové dny odezněly a bez tíhy okolností se hlasovalo především stranicky. Podobný výsledek hlasování byl i v Senátu. Zde pro zákon hlasovali čtyři republikánští senátoři. V obou komorách byl návrh přijat díky hlasům demokratů, kteří měli většinu. Zákon, který dostal název „The Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act“ byl přijat v létě 2010.

Politika Spojených států amerických je unikátní mírou vlivu zájmových skupin. Je patrné, že hlasování o zákonech „The Emergency Economic Stabilization Act“ a „The Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act“ přitáhlo velkou pozornost lobbistů. Zákony figurují ve statistice nejvíce lobbovaných zákonů. Finanční odvětví patří dlouhodobě k oborům, které na lobbying vydávají nejvyšší částky. Je přirozené, že při hlasování o těchto klíčových návrzích zákonů budou vyvíjet velkou snahu o ovlivnění legislativy v jejich prospěch, což je dle mého názoru v otevřené společnosti správné.

Sledováním oficiálních záznamů z hlasování a sledováním diskuse vedené politiky a odbornou veřejností jsem v práci potvrdil hypotézu: Americká politická reprezentace, která je bipolárně rozdělena, dokáže v případě ohrožení hlasovat nezaujatě a nestrانicky. Analýzou působení zájmových skupin jsem potvrdil, že jejich vliv je znatelný, už jen díky ochotě zájmových skupin a velkých společností vynakládat na něj velké objemy peněz. Exaktně jej však určit nelze.

Summary

The financial crisis erupted in the US in 2008. This event had its roots in the nineties of the twentieth century when FED reduced the interest rates in order to prevent further fall of market after the bursting of the dot.com bubble. Low interest rates positively affected the mortgage market whose growth was also accelerated by unregulated trading with financial derivatives based on loans. After FED re-raised interest rates, real estate market started to fall together with mortgages market. Banks trading with loans ran into trouble and gradually went bankrupt. Problems with lack of liquidity spread through the Wall Street and paralyzed the entire banking system putting US finance into the financial crisis.

US government had to react. They knew that without any action financial crisis will further intensify and will affect the whole US Economy. In September 2008, treasury secretary Henry Paulson proposed a solution in the form of a rescue package of measures, part of which was "The Emergency Economic Stabilization Act". Plan was to bought troubled assets and provide cash to the banks. The amount of money designated for this trade reached \$ 700 billion. Proposal was supported by President Bush and also by senator McCain and senator Obama, the presidential candidates. The initial proposal was rejected by the House of Representatives. However, a revised text passed a vote in the Senate. This new version of the draft later passed a vote in the House of Representatives. The Act received strong support from both Democrats and Republicans who managed to overcome party affiliation and vote in the country's interest.

In 2009, President Barack Obama presented the proposal of legislative measures that would prevent repeating the financial crisis in the same extent. Preparation of this new legislation was undertaken by the relevant committee in both houses of Congress. First vote took place by the end of 2009 in the House of Representatives. The draft passed although none of Republican members voted in favour of it. Crisis pressure faded and congressmen voted primarily according to partisan affiliation. Senate vote had similar results. Only four Republican senators voted in favour of the bill. The law named "The Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act" was enacted in summer 2010.

The US politics is unique in the degree of influence of interest groups. Access to the politicians who decide with their votes on issues affecting all citizens is regulated by law which specifies the conditions under which it is possible to lobby. All sessions must

be recorded and lobbyists are required to register. Using the lobby record database, it is possible to track those who lobbied for specific proposals. The record shows that the vote on the laws "The Emergency Economic Stabilization Act" and "The Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act" attracted a great attention of lobbyists. Both Laws figure in the statistics of most lobbied bills. The financial sector is among the highest spenders on lobbying. It is natural that these key bills will provoke great efforts to influence legislation in their favour. The willingness of interest groups and big companies to spend on lobbying a large amount of money only proves that the Lobby's influence is evident. However, it is difficult to measure this influence precisely.

Použitá literatura

Knižní zdroje:

CASSIDY, John. *Jak selhávají trhy: logika ekonomických kalamit*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2012, 420 s. ; XXI. století. ISBN 978-80-200-2100-7.

FOSTER, John Bellamy a Fred MAGDOFF. *Velká finanční krize: příčiny a následky*. 1. české vyd. Všeň: Grimmus, c2009, 156 s. *Ekonomie* (Grimmus). ISBN 978-80-902831-1-4.

KRUGMAN, Paul R. *Skoncovat s krizí*. Vyd. 1. Překlad Eva Křístková. Praha: Vyšehrad, 2012, 193 s. *Moderní dějiny* (Vyšehrad). ISBN 978-807-4292-941.

ŘÍCHOVÁ, Blanka et al. *Komparace politických systémů*. 2. vyd. V Praze: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000, 275 s. ISBN 80-707-9994-3.

SORKIN, Andrew Ross. *Too big to fail: the inside story of how Wall Street and Washington fought to save the financial system from crisis--and themselves*. New York: Viking, 2009, xx, 600 p., [16] p. of plates. ISBN 978-067-0021-253.

WILSON, James Q. *Jak se vládne v USA*. Praha: Victoria Publishing, 1995, 403 s. ISBN 80-856-0570-8.

WOODS, Thomas E. *Krach: příčiny krize a nápravná opatření, která ji jen zhorší*. 1. vyd. v českém jazyce. Překlad Aleš Drobek. Praha: Dokořán, 2010, 222 s. PNK, sv. 4. ISBN 978-80-7363-273-1.

Elektronické zdroje:

2066 Federal Regulation of Lobbying Act—2 U.S.C. § 261 et seq. *U.S. Department of Justice* [online]. [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: http://www.justice.gov/usao/eousa/foia_reading_room/usam/title9/crm02066.htm

APUZZO, MATT. Abramoff Sentenced To Four Years For Corruption. *The Huffington Post: Huffpost, politics* [online]. 5.10.2008, 25.5.2011 [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: http://www.huffingtonpost.com/2008/09/04/abramoff-sentenced-to-fou_n_124021.html

Campaign Finance Law Quick Reference for Reporters: Major provisions of the Bipartisan Campaign Reform Act of 2002. *Federal Election Commission* [online]. 2015 [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: http://www.fec.gov/press/bkgnd/bcra_overview.shtml

Congress Profiles: 110th Congress (2007–2009). *History, Art & Archives: United States House Of Representatives* [online]. 2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <http://history.house.gov/Congressional-Overview/Profiles/110th/>

Congress Profiles: 111th Congress (2009–2011). *History, Art & Archives: United States House Of Representatives* [online]. 2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <http://history.house.gov/Congressional-Overview/Profiles/111th/>

ČT24. Obama podepsal stěžejní zákon o reformě finančního sektoru. ČT24 [online]. 21. 7. 2010, 21. 7. 2010 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/96373-obama-podepsal-stezejni-zakon-o-reforme-financniho-sektoru/>

Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act. *Investopedia* [online]. 2015 [cit. 2015-03-15]. Dostupné z: <http://www.investopedia.com/terms/d/dodd-frank-financial-regulatory-reform-bill.asp>

Emergency Economic Stabilization Act of 2008. *OpenCongress* [online]. 2015 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: https://www.opencongress.org/wiki/Emergency_Economic_Stabilization_Act_of_2008

Federal Regulation of Lobbying Act of 1946 Law & Legal Definition. USLEGAL, Inc. *US Legal.com: Free Legal Information and Help* [online]. 2015 [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <http://definitions.uslegal.com/f/federal-regulation-of-lobbying-act-of-1946>

H.R. 1424 (110th): Paul Wellstone Mental Health and Addiction Equity Act of 2007: HOUSE VOTE #681 IN 2008. *GovTrack.us: Tracking the United States Congress* [online]. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <https://www.govtrack.us/congress/votes/110-2008/h681>

H.R. 1424 (110th): Paul Wellstone Mental Health and Addiction Equity Act of 2007: SENATE VOTE #213 IN 2008. *GovTrack.us: Tracking the United States Congress* [online]. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <https://www.govtrack.us/congress/votes/110-2008/s213>

H.R. 3997 (110th): Defenders of Freedom Tax Relief Act of 2007: HOUSE VOTE #674 IN 2008. *GovTrack.us: Tracking the United States Congress* [online]. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <https://www.govtrack.us/congress/votes/110-2008/h674>

H.R. 4173 (111th): Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act. *GovTrack.us: Tracking the United States Congress* [online]. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <https://www.govtrack.us/congress/bills/111/hr4173>

H.R. 4173 (111th): Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act: SENATE VOTE #208 IN 2010. *GovTrack.us: Tracking the United States Congress* [online]. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <https://www.govtrack.us/congress/votes/111-2010/s208>

H.R. 4173 (111th): Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act: HOUSE VOTE #413 IN 2010. *GovTrack.us: Tracking the United States Congress* [online]. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <https://www.govtrack.us/congress/votes/111-2010/h413>

H.R. 4173 (111th): Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act: SENATE VOTE #162 IN 2010. *GovTrack.us: Tracking the United States Congress*

[online]. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z:
<https://www.govtrack.us/congress/votes/111-2010/s162>

H.R. 4173 (111th): Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act: HOUSE VOTE #968 IN 2009. *GovTrack.us: Tracking the United States Congress* [online]. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z:
<https://www.govtrack.us/congress/votes/111-2009/h968>

H.R.2316 - Honest Leadership and Open Government Act of 2007: 110th Congress (2007-2008). *Congress.gov* [online]. 6.4.2007, 2015 [cit. 2015-03-01]. Dostupné z:
<https://www.congress.gov/bill/110th-congress/house-bill/2316/text>

HENNESSEY, Keith a Edward P. LAZEAR. Observations on the Financial Crisis. In: *Hoover institution* [online]. Stanford, California: Hoover Institution Press Stanford University, 2013 [cit. 2015-02-25]. Dostupné z: <http://www.hoover.org/news/read-keith-hennesseys-and-edward-p-lazears-new-book-observations-financial-crisis>

HERSZENHORN, DAVID M. Bill Passed in Senate Broadly Expands Oversight of Wall St. *International New York Times* [online]. 20.5. 2010, 2010 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/2010/05/21/business/21regulate.html>

HILSENATH, JON, DEBORAH SOLOMON a DAMIAN PALETTA. Paulson, Bernanke Strained for Consensus in Bailout. *The Wall Street Journal* [online]. 2008, 10.11. 2008 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://www.wsj.com/articles/SB122628169939012475>

HOUSING AND COMMUNITY DEVELOPMENT ACT OF 1977—TITLE VIII (COMMUNITY REINVESTMENT): 6500 - Consumer Protection. FDIC. *FDIC - Federal Deposit Insurance Corporation: FDIC Law, Regulations, Related Acts* [online]. 28.12.2012 [cit. 2015-01-03]. Dostupné z:
<https://www.fdic.gov/regulations/laws/rules/6500-2515.html>

Hypoteční krize v USA: Příčiny, průběh, následky (1. díl). ZEMÁNEK, Josef. Euroekonom: Ekonomický portál [online]. 2008, 29.2.2008 [cit. 2014-12-09]. Dostupné z: <http://www.euroekonom.cz/analyzy-clanky.php?type=jz-usa-hypoteky>

Influence & Lobbying: Top Bills 2008. *OpenSecrets.org: Center for Responsive Politics* [online]. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z:
<https://www.opensecrets.org/lobby/top.php?showYear=2008&indexType=b>

Influence & Lobbying: Top Industries. *OpenSecrets.org: Center for Responsive Politics* [online]. 2015, 2015 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z:
<https://www.opensecrets.org/lobby/top.php?indexType=i>

Joint statement from President-elect Barack Obama and U.S. Senator John McCain. *Change.gov: The Office of the president - elect* [online]. 2008, 2015 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z:
http://change.gov/newsroom/entry/joint_statement_from_president_elect_barack_obama_and_us_senator_john_mccai/

KŘÍŽ, Jan. Právní regulace lobbingu ve vybraných zemích. EUROPEUM. *Institut pro evropskou politiku EUROPEUM* [online]. Praha, 2010 [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <http://www.europeum.org/doc/pdf/kriz-lobbing.pdf>

Lobbying Database. *OpenSecrets.org: Center for Responsive Politics* [online]. 2015, 11.02. 2015 [cit. 2015-03-01]. Dostupné z: <https://www.opensecrets.org/lobby/>

MAYER BROWN LLP. *Understanding the New Financial Reform Legislation: The Dodd-Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act* [online]. 2010, 16.8.2010 [cit. 2015-03-20]. version 4. Dostupné z: <http://www.mayerbrown.com/files/Publication/1ec275f4-5618-4a63-9d38-3129010c06db/Presentation/PublicationAttachment/ef42ecce-49ff-44b2-b37a-72b81d87fb79/Final-FSRE-Outlinev2.pdf>

Moving America Forward. DEMOCRATIC PARTY (UNITED STATES). *Moving America Forward 2012 Democratic National Platform* [online]. 2012 [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <http://assets.dstatic.org/dnc-platform/2012-National-Platform.pdf>

On the Amendment S.Amdt. 5685 to H.R. 1424: SENATE VOTE #212 IN 2008. *GovTrack.us: Tracking the United States Congress* [online]. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <https://www.govtrack.us/congress/votes/110-2008/s212>

OpenSecrets.org: Our History. *OpenSecrets.org: Center for Responsive Politics* [online]. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <https://www.opensecrets.org/about/tour.php>

OpenSecrets.org: Top Bills 2010. *OpenSecrets.org: Center for Responsive Politics* [online]. 2015 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <https://www.opensecrets.org/lobby/top.php?showYear=2010&indexType=b>

President's Address to the Nation. *The White House: President George W. Bush* [online]. 24.9. 2008, 2008 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2008/09/print/20080924-10.html>

Secretaries of the Treasury: About. *U.S.Department of the Treasury* [online]. 7.3.2014 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: http://www.treasury.gov/about/history/Pages/edu_history_secretary_index.aspx

SENATE HISTORY: Party Division in the Senate, 1789-Present. *United States Senate* [online]. 2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: http://www.senate.gov/pagelayout/history/one_item_and_teasers/partydiv.htm

SOLOMON, Jesse. Top 10 companies lobbying Washington. *CNN Money* [online]. 2014, 1.10. 2014 [cit. 2015-03-01]. Dostupné z: <http://money.cnn.com/2014/10/01/investing/companies-lobbying-10-biggest-spenders/>

Testimony by Secretary Henry M. Paulson, Jr. before the Senate Banking Committee on Turmoil in US Credit Markets: Recent Actions regarding Government Sponsored Entities, Investment Banks and other Financial Institutions. *U.S.Department of the Treasury* [online]. 23.9.2008 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.treasury.gov/press-center/press-releases/Pages/hp1153.aspx>

The Charters of freedom: Bill of rights. *The National Archives* [online]. [cit. 2015-01-02]. Dostupné z: http://www.archives.gov/exhibits/charters/bill_of_rights_transcript.html

We believe in america 2012. REPUBLICAN PARTY (UNITED STATES). *Republican platform* [online]. 2012 [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: <https://cdn.gop.com/docs/2012GOPPlatform.pdf>

Who is the FDIC?. *Federal Deposit Insurance Corporation: Each depositor insured to at least \$250,000 per insured bank* [online]. 30.10.2014 [cit. 2015-04-27]. Dostupné z: <https://www.fdic.gov/about/learn/symbol>

Dokumentární zdroje:

Finanční krize [Inside Job] [dokumentární film]. Režie Charles Ferguson. USA, 2010. Sony Pictures Classics